

Algemene
Rekenkamer
Curaçao

18 augustus 2025

Traject naar een
goedkeurende
controleverklaring bij
de jaarrekening 2026

Doelmatigheid

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen	3
Begrippenlijst.....	5
Rapport in het kort	6
Samenvatting	6
Conclusies	12
Aanbevelingen	13
Rapport resumé	14
Resúmen	14
Konklushonnan	19
Rekomendashonnan.....	21
1. Inleiding.....	22
2. Opzet onderzoek.....	24
2.1 Achtergrondinformatie	24
2.2 Doel van het onderzoek.....	25
2.3 Aard en reikwijdte van het onderzoek.....	26
2.4 Aanpak onderzoek	26
2.5 Leeswijzer	27
3. Lopende trajecten ter verbetering van het overheidsapparaat.....	28
3.1 Roadmap naar een goedkeurende verklaring op de jaarrekening 2026	28
3.2 Landspakket	31
3.2.1 Voortgang in de uitvoering van de activiteiten voor het realiseren van de deel-/tussenproducten die betrekking hebben op het thema Financieel beheer	32
3.2.2 Voortgang in de uitvoering van de activiteiten voor het realiseren van de deel-/tussenproducten met betrekking tot het thema 'Kosten en effectiviteit publieke sector'	33
3.2.3 Voortgang in de uitvoering van de activiteiten voor het realiseren van de deel-/tussenproducten die betrekking hebben op het thema 'Belastingen'	33
3.3 Begrotingswetgeving	34
4. Voortgang in het wegwerken van de tekortkomingen.....	37
4.1. De status van de genomen acties voor het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb	37
4.2. De status van de genomen acties per ministerie.....	40
4.1.1 Ministerie van Algemene Zaken.....	41
4.1.2 Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening	43
4.1.3 Ministerie van Economische ontwikkeling	45
4.1.4 Ministerie van Financiën.....	47
4.1.5 Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	50
4.1.6 Ministerie van Justitie	51
4.1.7 Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport.....	52

Rapport Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026

4.1.8	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	54
4.1.9	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	55
4.2	Volledigheid van het plan van aanpak van de ministeries	56
5.	Conclusie en aanbevelingen.....	59
5.1	Conclusie	59
5.2	Aanbevelingen.....	60
6.	Ambtelijke en bestuurlijke reacties	62
6.1	Reactie het Ministerie	62
6.2	Bestuurlijke reactie	63
7.	Nawoord Rekenkamer	65
Bijlage 1	Minimale eisen volgens Lv Fb.....	66
Bijlage 2	Deelprojecten AZ	67
Bijlage 3	Deelprojecten BPD	68
Bijlage 4	Deelprojecten EO	70
Bijlage 5	Deelprojecten FIN	71
Bijlage 6	Deelprojecten GMN	77
Bijlage 7	Deelprojecten JUS.....	79
Bijlage 8	Deelprojecten OWCS	80
Bijlage 9	Deelprojecten SOAW	81
Bijlage 10	Deelprojecten VVRP	82

Lijst van afkortingen

Afkorting	Omschrijving
AO/IB	Administratieve Organisatie en Interne Beheersing
AO/IC	Afdeling Administratieve Organisatie en Interne Controle
AZ	Ministerie van Algemene Zaken
BPD	Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening
CBCS	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten
Cft	College financieel toezicht
EO	Ministerie van Economische Ontwikkeling
Fb	Financieel beheer
FC	Financial controller
FIN	Ministerie van Financiën
FTE	Fulltime equivalent
FVA	Financiële vaste activa
GD	Gewone dienst
GMN	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur
IA	Interne Auditafdeling van het Land
IAD	Interne Audit Dienst (teams van de SOAB)
IVA	Immateriële vaste activa
JUS	Ministerie van Justitie
KD	Kapitaaldienst
Land	Land Curaçao
Lv C-2010	Landsverordening Comptabiliteit 2010; A.B. 2010, no. 87 bijlage b, inclusief de wijzigingen hierop
Lv Fb	Landsverordening Financieel Beheer; P.B. 2015, no. 79
Lv ARC	Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao; A.B. 2010, no. 87 zoals laatstelijk gewijzigd
LOR	Letter of Representation
MVA	Materiële vaste activa
OWCS	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport
PA	Personeelsadministratie
PBR	Program Board Roadmap
PM	Pro memorie. Niet te kwantificeren.
Rekenkamer	Algemene Rekenkamer Curaçao
Roadmap 2026	Roadmap naar goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026 van Curaçao

Afkorting	Omschrijving
RvM	Raad van Ministers
SA	Salarisadministratie
SG	Secretaris-Generaal
SOAB	Stichting Overheidsaccountantsbureau
SOAW	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn
VGD	Verbruik van Goederen en Diensten
VVRP	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning
WJZ	Wetgeving en Juridische Zaken

Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving
Enterprise One	Een softwarepakket dat verschillende bedrijfsprocessen (zoals financiën, inkoop, voorraadbeheer en personeelszaken) integreert en stroomlijnt binnen een organisatie.
Financieel beheer	Het geheel van beslissingen, handelingen en regels ter sturing en beheersing van de financiële transacties en de saldi waarvoor een minister medeverantwoordelijkheid draagt alsmede de verantwoording daarover, gericht op: 1° de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten; 2° de ordelijke, doeltreffende en doelmatige aanwending van gemeenschapsgelden; 3° het beheersen van de financiële en operationele risico's ¹ .
Getrouwheidsfout	De verantwoording in de jaarrekening is niet overeenkomstig de werkelijkheid.
Goedkeurende controleverklaring	In de goedkeurende controleverklaring verklaart de accountant dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het vermogen en het resultaat. Daarnaast geeft de accountant met de goedkeurende controleverklaring aan dat de jaarrekening in overeenstemming is met de grondslagen die gelden voor de financiële verslaggeving en dat deze voldoet aan de wettelijke bepalingen.
Rechtmatigheidsfout	De verantwoording in de jaarrekening staat niet in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving.
Rechtsstaat	Een staatsvorm waarin de overheid gebonden is aan het recht. De wetten en regels begrenzen hoe de overheid macht uitoefent.

¹ Bron: begripsbepaling volgens Lv Fb

Rapport in het kort

Samenvatting

Het Land heeft sinds haar ontstaan in 2010 over geen enkele van haar jaarrekeningen een goedkeurende controleverklaring ontvangen. Eén van de belangrijkste redenen hiertoe is dat het Fb van de ministeries niet aan de minimale eisen voldoet. Daarnaast komen er ook fouten voor in de jaarrekeningen.

Om te komen tot een goedkeurende controleverklaring is het van eminent belang dat de ministeries de geconstateerde tekortkomingen in het Fb wegwerken om te voorkomen dat onrechtmatige en niet doelmatige uitgaven en inkomsten binnen de ministeries zich blijven voordoen. Ook dienen de ministeries te voorkomen dat de jaarrekening fouten bevat.

Het Land heeft zich voorgenomen om over de jaarrekening 2026 een goedkeurende controleverklaring te krijgen. Hiertoe heeft de RvM op 2 juni 2023 een herziene Roadmap² vastgesteld³ die gericht is op het wegwerken van de tekortkomingen die fouten en onzekerheden in de jaarrekeningen veroorzaken, zijnde de Roadmap 2026. Daarnaast zijn in het lopende traject van het Landspakket dat gericht is op het verbeteren van het functioneren van het overheidsapparaat, ook maatregelen opgenomen die gericht zijn op het verbeteren van het Fb. Deze trajecten dienen dus beide bij te dragen tot een beter Fb.

De Rekenkamer heeft de voortgang van deze trajecten onderzocht. Met dit onderzoek beoogt de Rekenkamer inzicht te verschaffen aan de Staten, de ministers en hun ministeries alsook de bevolking in de voortgang van het wegwerken van de tekortkomingen die een goedkeurende verklaring over de jaarrekening van het Land in de weg staan. Alsook om op basis van de voortgang een beeld te vormen of de beoogde goedkeurende verklaring over de jaarrekening 2026 haalbaar is.

De centrale vraag voor dit onderzoek luidt als volgt:

Worden de tekortkomingen die een goedkeurende controleverklaring belemmeren in voldoende mate door de ministeries weggewerkt opdat de jaarrekening over het jaar 2026 voorzien kan worden van een goedkeurende controleverklaring?

² De Roadmap die in 2019 werd vastgesteld is in 2023 herzien.

³ Besluit met zaaknummer 2023/013341.

Om te beoordelen of de tekortkomingen door de ministeries in voldoende mate zijn weggewerkt, heeft de Rekenkamer de voortgang in de uitvoering van de Roadmap 2026, het Landspakket en het voorkomen van overschrijding van de begroting geanalyseerd. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de voortgang van deze trajecten.

Voortgang Roadmap 2026

De Roadmap 2026 identificeert elf deeltrajecten. Deze deeltrajecten zijn door de RvM vastgesteld. Tot deze deeltrajecten behoren ook de tekortkomingen waarvoor de Rekenkamer bezwaar had aangetekend bij de controle van de jaarrekening 2014 en waarvoor de regering in haar brief van 21 december 2016 had aangegeven dat zij met een plan van aanpak ter verbetering van het Fb zal komen. Aan de hand van de bevindingen blijkende uit de controle van de jaarrekening over het jaar 2019 zijn de elf deeltrajecten in 192 deelprojecten verdeeld bestaande uit diverse projectactiviteiten.

In Tabel S-1 is de status volgens de Roadmaprapportage uitgebracht in het jaar 2024 tot en met medio 2025 opgenomen.⁴ Hieruit blijkt dat de voortgang gedurende het jaar 2024 tot medio 2025 minimaal is. Over het jaar 2024 tot medio 2025 zijn er slechts 5 deelprojecten afgerond (van 18 naar 23 deelprojecten). Gedurende de eerste zes maanden van 2025 zijn slechts twee deelprojecten afgerond. Ook de 49 deelprojecten die op controle wachten worden niet met de nodige vaart afgehandeld om als afgerond te kunnen worden beschouwd. Over het jaar 2024 tot medio 2025 zijn de deelprojecten die op controle wachten toegenomen van 25 naar 49 deelprojecten.

Uit de Roadmaprapportage van 26 juni 2025 blijkt verder dat van de 192 deelprojecten slechts 23 projecten geheel zijn afgerond, zijnde 12% van de totale deelprojecten. Per einde tweede kwartaal 2025 bleken 145 deelprojecten onderhanden te zijn (dit betreft de 96 deelprojecten die nog in uitvoering zijn en 49 projecten die op controle wachten). De ontwikkeling over het jaar 2024 en medio 2025 is als volgt afgebeeld.

⁴ Op 30 juni 2025 hebben we de Q2-2025 Roadmaprapportage van 26 juni 2025 ontvangen. De deeltrajectrapportage van de ministeries per Q2-2025 is tot het moment van uitbrengen van dit rapport niet ontvangen.

Tabel S-1 - Status deelprojecten conform Roadmaprapportages

	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Percentage
	per	per	per	per	per	per	per
Status Deelprojecten	8/2/'24	8/5/'24	8/8/'24	7/11/'24	27/3/'25	26/6/'25	26/6/'25
Afgeronde deelprojecten	18	19	21	21	21	23	12%
Projecten die op controle wachten	25	28	35	40	47	49	26%
Deelprojecten die nog in uitvoering zijn	123	121	111	105	99	96	50%
Nog niet opgestarte projecten	20	17	14	12	11	10	5%
Projecten die geannuleerd zijn	6	7	11	14	14	14	7%
Totaal	192	192	192	192	192	192	100%

Voortgang op basis van Deeltrajectrapportages per ministerie

Uit ons onderzoek blijkt dat diverse deelprojecten bij meerdere ministeries voorkomen waardoor het aantal deelprojecten zijnde 192 projecten op het niveau van ministeries op een totaal van 281⁵ deelprojecten uitkomt (zie onderstaand Tabel S-2). Dit aantal is hoger dan het aantal vermeld in Tabel S-1.

Verder blijkt zoals aangegeven in Tabel S-2 dat het totaal aantal deelprojecten 281 is (na aftrek van de geannuleerde 11 deelprojecten), waaraan alle ministeries moeten werken. Echter volgens de planning hadden 193 deelprojecten per eind 2024 afgerond moeten zijn.

Tabel S-2 - Deelprojecten conform Deeltrajectrapportages per ministerie

Ministerie	Totaal aantal deelprojecten per ministerie	Totaal geannuleerde deelprojecten	Totaal aantal deelprojecten per ministerie (excl. geannuleerd)	Deelprojecten die volgens de planning inmiddels afgerond hadden moeten zijn		Daadwerkelijk aantal afgeronde deelprojecten en de percentage van het totaal aantal deelprojecten	
				Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
AZ	21	0	21	14	67%	5	24%
BPD	29	0	29	18	62%	1	3%
EO	18	0	18	11	61%	2	11%
FIN	121	5	116	90	78%	15	13%
GMN	23	1	22	14	64%	0	0%
JUS	14	2	12	7	58%	0	0%
OWCS	20	0	20	13	65%	2	10%
SOAW	19	1	18	9	50%	0	0%
VVRP	27	2	25	17	68%	1	4%
Total	292	11	281	193	69%	26	9%

⁵ Exclusief geannuleerde deelprojecten.

Van deze 193 deelprojecten die volgens de planning afgerond hadden moeten zijn, zijn slechts 26 deelprojecten afgerond. Ook blijkt dat geen enkel ministerie op schema loopt met de uitvoering van de op hen van toepassing zijnde deelprojecten. Uit het overzicht is verder af te lezen dat drie ministeries geen enkel deelproject hebben afgerond (in Tabel S-2 met rood aangeduid) en dat slechts negen procent van de projecten van alle ministeries door hen zijn afgerond.

Voortgang thema's in het Landspakket die betrekking hebben op de jaarrekening

Het Landspakket⁶ bevat hervormingen die gezamenlijk beogen een bijdrage te leveren aan de weerbaarheid en veerkracht van de economie en samenleving van Curaçao. Het Landspakket behelst acht thema's en elk thema omvat een of meerdere doelen. Van deze acht thema's hebben slechts drie thema's (direct en/of indirect) betrekking op de jaarrekening.

Deze drie thema's zijn als volgt:

1. Financieel beheer;
2. Kosten en effectiviteit publieke sector;
3. Belastingen.

Ad.1 - Financieel beheer

Het thema Fb omvat een totaal van negen beoogde resultaten die verder zijn verdeeld in 22 deel-/tussenproducten. Van deze 22 producten lopen 13 volgens de planning (zijnde 59 procent). Door de vertraging bestaat het risico dat de effecten die met het thema Fb in het Landspakket worden nagestreefd niet (tijdig/conform planning) zullen worden behaald. Het thema Fb heeft de volgende effecten/doel:

- 1) een getrouwe administratie en een rechtmatige begrotingsuitvoering;
- 2) tijdig meerjarig inzicht in de inzet van de middelen in relatie tot de beleidsprestaties van het Land;
- 3) een optimale afstemming tussen de beleidsdoelen, instrumenten, beschikbare middelen en planning.

⁶ Op 18 december 2024 hebben de Minister-Presidenten van Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en de staatssecretaris van Koninkrijksrelaties een nieuwe Uitvoeringsagenda en Uitvoeringsrapportage naar de Staten en de Tweede Kamer gestuurd. Dit document is in een nieuw jasje gestoken en presenteert in plaats van maatregelen de beoogde resultaten met status van de deel-/tussenproducten.

Ad. 2 - Kosten en effectiviteit publieke sector

Het thema 'Kosten en effectiviteit publieke sector' omvat 9 beoogde resultaten die verder verdeeld zijn in 27 deel-/tussenproducten. Het blijkt dat slechts 9 van de 27 deel-/tussenproducten volgens planning lopen. Verder blijkt uit de Uitvoeringsrapportage van het Landspakket dat veertien van de deel-/tussenproducten niet op schema lopen. Daarnaast loopt de realisatie van de resterende vier deel-/tussenproducten zodanig achter dat aandacht en/of besluitvorming op bestuurlijk niveau nodig is.

Ad. 3 - Belastingen

Voor het thema 'Belastingen' zijn veertien beoogde resultaten genoemd die verder verdeeld zijn in vijftien deel-/tussenproducten. Hiervan lopen elf volgens planning. Volgens de Uitvoeringsrapportage ligt de realisatie van de andere vier beoogde (tussen)resultaten niet op schema. Deze vormt volgens de Uitvoeringsrapportage een risico voor tijdige realisatie van de geplande effecten welke invloed kunnen hebben op het behalen van de goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026. Er zijn volgens de Uitvoeringsrapportage veel of grote uitdagingen om op te lossen, welke een risico vormen voor het tijdig realiseren van de geplande effecten. In de uitvoeringsrapportage wordt aangegeven dat dit aandacht en/of besluitvorming op bestuurlijk niveau vraagt.

De reden waarom bepaalde deel-/tussenproducten niet op schema lopen wordt in de Uitvoeringsrapportage niet vermeld.

Naleving begrotingswetgeving

In artikel 47 van de Lv C-2010 is bepaald dat, voorafgaand aan het tot stand komen van een landsverordening tot wijziging van de begroting, slechts onder de volgende twee omstandigheden afgeweken mag worden van de begroting. Deze omstandigheden zijn:

- ten behoeve van het landsbelang namelijk in acute gevallen zoals oorlog en rampen;
- bij onverwachte opgekomen dringende behoeften in het dienstjaar waarvoor in de begroting niet was voorzien. In een dergelijk geval dient de RvM in te stemmen dat inderdaad sprake is van een dringende behoefte die niet was voorzien.

FIN geeft aan zich ervan bewust te zijn dat de wijze waarop artikel 47 toegepast wordt niet in lijn is met de Lv C-2010. De ministeries leven de wet niet na en overschrijden de begroting zonder goedkeuring vooraf. De ministeries geven aan dat ze geen andere uitweg hebben voor het uitbreiden van hun begrotingsruimte aangezien een wijziging van het begrote bedrag middels een

suppletoire begroting zoals voorgeschreven in artikel 46 van de Lv C-2010 te lang duurt en de bedrijfsvoering hierdoor in gevaar zou komen.

Volledigheid verbetertraject

Het lopende verbetertraject is gebaseerd op de tekortkomingen blijken uit de rapportages van de controle van de jaarrekening 2019. Inmiddels zijn ook de jaarrekeningen van de jaren 2020 tot en met 2022 gecontroleerd en zijn er nieuwe tekortkomingen gebleken die zich niet hebben voorgedaan in de eerdere jaarrekeningen en dus geen onderdeel zijn van de Roadmap 2026. Indien deze tekortkomingen niet toegevoegd worden aan het lopende verbetertraject loopt het Land het risico dat zij van invloed kunnen zijn op het realiseren van een goedkeurende verklaring op de jaarrekening 2026. Deze betreffen:

1. Onzekerheid over de opname van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds in de jaarrekening.
Er bestaat nog steeds een onzekerheid met betrekking tot het opnemen van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds in de jaarrekening van het Land doordat de Lv C-2010 geen duidelijkheid hierover biedt. In de eerder geldende Comptabiliteitsverordening (P.B. 1953, no. 1) was duidelijk voorgeschreven dat dit fonds verantwoord dient te worden in een separate jaarrekening. De Lv C-2010 doet hier geen uitspraak over. Voor de zekerheid dient te worden uitgezocht of de middelen die in beslag worden genomen eigendom worden van de overheid waardoor het fonds onderdeel moet zijn van de overheidsmiddelen.
2. Ontbrekende onderbouwing van overboekingen.
De objecten die verantwoord waren onder de sub-post 'Andere Vaste Activa', welke onderdeel zijn van de balanspost MVA, zijn overgeboekt naar de post IVA zonder een gedegen onderzoek te hebben gedaan naar de aard van deze objecten wat leidt tot onzekerheid in de verantwoording van de IVA in de jaarrekening.
3. Er bestaat onzekerheid met betrekking tot de verantwoorde vorderingen van het Land doordat er geen onderbouwing is van de uitstaande vorderingen en er gebreken zijn in de AO/IB rondom de bijbehorende processen.

Daarnaast dienen de transacties die tot onrechtmatigheden leiden, te worden opgeheven zodat zij niet van invloed kunnen zijn op de rechtmatigheidsverklaring die de accountant moet afgeven. Het gaat om de volgende twee transacties die te maken hebben met:

1. De schuld ad. NAF. 275 miljoen die het Land heeft ontstaan bij de CBCS in het kader van de GI-RO Settlement Holding N.V. overeenkomst.
2. De lening aan HNO Vastgoed en Beheer N.V. van NAF. 393,1 miljoen.

Conclusies

Uit het onderzoek concludeert de Rekenkamer dat ondanks er vooruitgang is geboekt op de twee lopende trajecten die gericht zijn op het verkrijgen van een goedkeurende verklaring voor de jaarrekening 2026, er geen zekerheid bestaat ten aanzien van de haalbaarheid hiervan aangezien alle ministeries achterlopen op de planning volgens de Roadmap 2026.

Het blijkt dat:

1. slechts 12 procent van de deelprojecten (zijnde 23 deelprojecten) volgens de Roadmaprapportage van 26 juni 2025 gedurende de afgelopen jaren is afgerond. Tot en met het tweede kwartaal van 2025 hadden conform de Roadmap 2026 160 projecten afgerond moeten zijn. Uitgedrukt in percentage van het totaal aantal projecten komt dit neer op 83 procent ($160/192 * 100\%$). Met andere woorden de ministeries lopen achter met 71% van het totaal aantal projecten dat afgerond had moeten zijn.

Van de 23 afgeronde deelprojecten zijn over het jaar 2024 tot en met medio 2025 slechts 5 deelprojecten afgerond. Het zal zeer ambitieus zijn om te verwachten dat de resterende 88 procent⁷ van de deelprojecten binnen het tweede deel van het jaar 2025⁸ wordt afgerond.

In de deeltrajectrapportages wordt niet vermeld in welke stadium de deelprojecten/projectactiviteiten die niet geheel zijn afgerond zich bevinden. Hierdoor kan geen inzicht worden gegeven in het percentage van voltooiing van de projecten/activiteiten die afgerond hadden moeten zijn;

2. de 49 deelprojecten die op controle wachten, niet met de nodige vaart worden afgehandeld om als afgerond te kunnen worden aangemerkt;
3. meerdere financiële functies nog moeten worden ingevuld. Hierdoor zijn meerdere deelprojecten vertraagd. Door de schaarste aan arbeidskrachten zal het moeilijk zijn om zoveel projecten simultaan uit te voeren;
4. ondanks dat er verbeteringen zijn gedaan in de opzet van de interne beheersingsmaatregelen (AO/IB), bestaat nog geen zekerheid over de effectiviteit van deze beheersingsmaatregelen daar de werking hiervan niet getoetst is;
5. bepaalde tekortkomingen die tot onzekerheden hebben geleid in de recentere jaarrekeningen (van 2020 tot en met 2022) niet zijn toegevoegd aan de verbeterplannen. Hierdoor is de kans groot dat deze niet zullen worden opgepakt;

⁷ 100 procent minus 12 procent

⁸ De maatregelen voor het wegwerken van de tekortkomingen dienen in opzet te bestaan en de werking per 1 januari 2026 afgerond te zijn opdat de fouten en onzekerheden over het jaar 2026 zo minimaal mogelijk zijn.

6. de activiteiten voor het realiseren van de beoogde resultaten vermeld in het Landspakket onder het thema 'Financieel Beheer' en 'Kosten en effectiviteit publieke sector' voor een groot deel niet op schema lopen;
7. artikel 47 van de Lv C-2010 door de ministeries nog steeds onterecht wordt toegepast waardoor rechtmatigheidsfouten blijven voorkomen.

Zolang de bovenvermelde aspecten niet worden opgeheven zullen deze de haalbaarheid van het realiseren van een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening 2026 in de weg staan.

Aanbevelingen

De Rekenkamer beveelt de Staten aan om de minister van FIN te verzoeken om:

1. de verbetertrajecten te prioriteren. Bij het prioriteren dienen aan de trajecten met een hoge impact op de jaarrekening voorkeur te worden gegeven. Ook dient rekening te worden gehouden met de schaarste aan personeel bij het prioriteren van de verbetertrajecten;
2. de vacante financiële functies (verder) in te vullen. Dit zowel ten behoeve van de reguliere werkzaamheden alsook voor de nodige verbetertrajecten;
3. naast het toetsen van de opzet en het bestaan van de AO/IB zoals opgenomen in het verbetertraject, ook aandacht te besteden aan het vaststellen van de effectiviteit van de werking van de AO/IB. Het auditplan van de IA en de taken van de financial controllers en IAD binnen de ministeries dusdanig in te richten dat eventuele getrouwheids- en rechtmatigheidsfouten gedurende het jaar voordat de jaarrekening wordt opgesteld en gecontroleerd worden geconstateerd;
4. in het verbetertraject ook de werking van de AO/IB op te nemen zodat de betreffende maatregelen in het verbetertraject als afgerond kunnen worden aangemerkt pas als vastgesteld is dat de genomen maatregelen effectief zijn;
5. de tekortkomingen die tot onzekerheden hebben geleid in de recentere jaarrekeningen (van 2020 tot en met 2022) die het realiseren van de goedkeurende verklaring over de jaarrekening 2026 in de weg kunnen staan toe te voegen aan het verbetertraject zodat zij de nodige aandacht krijgen en (tijdig) kunnen worden weggewerkt;
6. het percentage van voltooiing van de deelprojecten die nog in uitvoering zijn in de deeltrajectrapportage van de ministeries op te nemen zodat het een beter inzicht geeft in de voortgang van de deelprojecten.

Rapòrt resumé

Resúmen

For di su komienso na 2010, ainda Pais Kòrsou no a risibí un deklarashon di kontrol sin reserva (esta, aprobá) pa un di su kuentanan anual. Un di e motibunan prinsipal di esaki ta ku atministrashon finansiero di e ministerionan no ta kumpli ku e eksigensianan mínimo. Fuera di esei, e kuentanan anual ta kontené eror.

Pa por risibí un deklarashon di kontrol sin reserva, ta masha importante pa e ministerionan eliminá e defisiensianan konstatá den e atministrashon finansiero, pa asina prevení ku e gastu- i entradanan den e ministerionan ta sigui sosodé na un manera ku no ta conforme lei òf ku no ta efektivu. Ademas, e ministerionan mester prevení eror den e kuentanan anual.

Pais a disidí ku, pa e kuenta anual di 2026, mester risibí un deklarashon di kontrol sin reserva. Ku e meta ei, dia 2 di yüni 2023, Konseho di Minister a fiha⁹ un Roadmap revisá¹⁰ (Roadmap 2026), pa eliminá e defisiensianan ku ta okashoná eror i duda den e kuentanan anual. Ademas, e trayekto di Landspakket ku ta andando pa mehorá funshonamentu di aparato públiko tambe ta inkluí medida pa hisa nivel di atministrashon finansiero di gobièrnu. Pues, ámbos trayekto lo mester kontribuí na un mihó atministrashon finansiero.

Kontraloria a investigá kon e trayektonan menshoná aki ta andando. Ku e investigashon akí, Kontraloria ke duna Parlamento, e ministernan, nan ministerionan i komunidat en general un mihó bista di e progreso di e trabounan riba tereno di eliminashon di e defisiensianan ku ta impedí Pais di haña un deklarashon sin reserva pa su kuenta anual. Na mes momento, e progreso lográ te asina leu lo mester sirbi komo un indikashon pa sa si e deklarashon sin reserva pa kuenta anual di 2026 ta un ophetivo alkansabel.

E pregunta sentral di e investigashon akí ta lo siguiente:

E ministerionan ta eliminando sufisiente di e defisiensianan ku ta stroba Pais di risibí un deklarashon di kontrol sin reserva, di manera ku Pais por risibí un deklarashon di kontrol sin reserva pa su kuenta anual di 2026?

⁹ Desishon number 2023/013341.

¹⁰ Na 2023, a revisá e Roadmap fihá na 2019.

Pa por evaluá si e ministerionan a eliminá e defisiensianan na un grado sufisiente, Kontraloria a analisá e progreso lográ den ehkushon di Roadmap, di Landspakket i riba tereno di prevenshon di ekseso di presupuesto. E siguiente sekshonnan ta elaborá riba e progreso lográ den e trayektonan akí.

Progreso riba tereno di Roadmap

Roadmap 2026 ta señalá diesun suptrayekto fihá pa Konseho di Minister. E suptrayektonan akí ta kubri, entre otro, e defisiensianan ku Kontraloria a hasi opheshon kontra dje den su kontrol di kuenta anual 2014. Tokante e defisiensianan ei, den su karta di 21 di desèmber 2016, gobièrnu a indiká ku lo bini ku un plan di aserkamentu pa yega na un mihó atministrashon finansiero. A base di e resultadonan di e kontrol di kuenta anual di 2019, a parti e diesun suptrayektonan den 192 supproyekto, kada unu konsistiendo di vários aktivitat.

Den Tabèl S-1, por mira státus di e supproyektonan akí segun e Roadmaprapportage publiká pa 2024 i e promé mitar di 2025. E rapòrtan akí ta mostra ku den 2024 te ku e promé mitar di 2025, e progreso tabata mínimo. Den e periodo di 2024 te ku e promé mitar di 2025, ta sinku supproyekto so (un progreso di 18 pa 23 proyekto en total) a wòrdu kompletá. Den e promé seis lunanan di 2025, ta 2 supproyekto so a wòrdu kompletá. Kontrol di e 49 supproyektonan pendiente tampoko no ta kanando ku e rapides nesesario pa por konsiderá ku e supproyektonan akí ta kompletá. Pa aña 2024 te ku promé mitar di 2025, e supproyektonan pendiente pa wòrdu kontrolá a subi di 25 te 49 supproyekto.

E Roadmaprapportage di 26 di yüli 2025 ta mostra ku di e 192 supproyektonan, ta solamente 23 proyekto a wòrdu kompletá kompletamente, loke ta representá 12% di e supproyektonan total. Pa final di e di dos kuartal di 2025, por mira ku tin 145 supproyekto den ehkushon ainda (esei ta inkluí 96 supproyekto ku ta den ehkushon i 49 supproyekto ku mester wòrdu kontrolá ainda. Por presentá e desaroyo pa aña 2024 i promé mitar di 2025 di e siguiente manera:

Tabèl S-1 - Státus di e supproyektonan segun Roadmaprapportage

	Kantidat pa	Kantidat pa	Kantidat pa	Kantidat pa	Kantidat pa	Kantidat pa	Porsentahe pa
Státus di Supproyekto	8/2/'24	8/5/'24	8/8/'24	7/11/'24	27/3/'25	26/6/'25	26/6/'25
Supproyekto kompletá	18	19	21	21	21	23	12%
Proyekto ku mester kontrolá ainda	25	28	35	40	47	49	26%
Supproyekto ku ta den ehekushon ainda	123	121	111	105	99	96	50%
Proyekto no inisiá ainda	20	17	14	12	11	10	5%
Proyekto anulá	6	7	11	14	14	14	7%
Total	192	192	192	192	192	192	100%

Progreso basá riba e supproyektonan di kada ministerio

Nos investigashon ta mostra ku vários supproyekto ta kai bou di mas ku un ministerio. Esei ta pone ku, na nivel di ministerio, ta 281 supproyekto tin (292 kita 11 proyekto ku a wòrdu anulá) (wak Tabèl S-2), esta, mas ku e 192 proyektonan menshoná den e tabèl akiriba (Tabèl S-2).

Tabel S-2 - Prgreso di e supproyektonan pa kada ministerio

Ministerio	Kantidat total di supproyekto pa kada ministerio	Total di supproyekto anulá	Kantidat total di supproyekto a kada ministerio (ekskluyendo supproyekto anulá)	Supproyekto ku, segun planifikashon, lo mester tabata kla entretantu, na kantidat i porsentahe di e kantidat total	Kantidat real di supproyekto kompletá i porsentahe di e kantidat total di supproyekto
AZ	21	0	21	14	67%
BPD	29	0	29	18	62%
EO	18	0	18	11	61%
FIN	121	5	116	90	78%
GMN	23	1	22	14	64%
JUS	14	2	12	7	58%
OWCS	20	0	20	13	65%
SOAW	19	1	18	9	50%
VVRP	27	2	25	17	68%
Total	292	11	281	193	69%

Tambe por mira den Tabèl S-2 ku, di e 281 proyektonan ku tur e ministerionan huntu lo mester ta trahando ariba segun plan, tin 193 ku lo mester a wòrdu kompletá kaba na fin di aña 2024. No opstante, ta bintiseis di e 193 supproyektonan ei so ta kla. A base di esaki, por konkluí ku niun ministerio no ta na tempu ku e supproyektonan ku ta kai bou di dje. Ademas, tin tres ministerio (na kòrá den e tabèl) ku no a kompletá niun di nan supproyektonan ainda i, na tur, ta 9% so di e proyektonan di tur e ministerionan ta kompletá.

Progreso ku e temanan den Landspakket relashoná ku kuenta anual

Landspakket ta kontené palabrashon riba medida i reforma struktural pa hasi Pais resiliente den sentido finansiero, ekonómiko i di atministrashon públiko. Landspakket ta inkluí ocho tema i bou di kada tema tin un òf mas ophetivo. Ta tres di e ocho temanan ei so ta relashoná (direkta- òf indirektamente) ku kuenta anual. E tres temanan ei ta:

1. Atministrashon finansiero
2. Kosto i efektivitat di sektor públiko
3. Impuesto

E medidanan nesesario pa ehekushon di Landspakket ta wòrdu planifiká den un skema periódiko.

Ad.1 - Atministrashon finansiero

E tema Atministrashon Finansiero ta inkluí un total di nuebe resultado deseá, partí mas aleu den 22 supresultado òf resultado preliminar. Di e 22 resultadonan akí, tin diestres (representando 59%) ku ta kanando segun plan. E retraso ta trese un riesgo kuné, esta, ku e tema Atministrashon Finansiero por keda sin surti e efektonan deseá konforme Landspakket (na tempu/segun plan).

E tema Atministrashon Finansiero tin e siguiente efektonan komo meta:

- 1) un atministrashon finansiero konfiabel i un implementashon di presupuesto konforme lei;
- 2) un bista, na tempu i di mas aña, di e manera ku lo usa e rekursonan i di e prestashonnan di maneho di Pais ku ta spera di realisá di e manera ei;
- 3) un koordinashon óptimo di meta di maneho, instrumento, rekurso disponibel i planifikashon.

Ad. 2 – Kosto i efektivitat di sektor públiko

E tema 'Kosto i efektivitat di sektor públiko' ta inkluí nuebe resultado deseá, partí mas aleu den 27 supresultado òf resultado preliminar. Di e 27 supresultadonan òf resultadonan preliminar akí, ta 9 so ta kanando segun plan. Ademas, e Uitvoeringsrapportage di Landspakket ta mustra ku dieskuater di e supresultadonan òf resultadonan preliminar no ta kanando segun plan. Fuera di esei, tin asina tantu retraso den realisashon di e kuater otro supresultadonan òf resultadonan preliminar ku e asunto ta rekerí atenshon òf desishon na nivel 'bestuurlijk'.

Ad. 3 - Impuesto

Pa e tema 'Impuesto', a señalá dieskuater resultado deseá, partí mas aleu den diessinku supresultado òf resultado preliminar. Diesun di esakinan ta kanando segun plan. Segun e Uitvoeringsrapportage, realisashon di e kuater otro resultadonan (preliminar) deseá no ta kanando segun plan. Segun e Uitvoeringsrapportage, esaki ta un faktor ku por stroba e efektonan planiá di wòrdu realisá na tempu i esei, na su turno, por tin efekto riba e meta di risibí un deklarashon sin reserva pa kuenta anual di 2026. Segun e Uitvoeringsrapportage, e retonan ku tin ku resolvé ta kuantioso òf grandi, i nan ta un riesgo pa realisashon di e efektonan planiá. Den e Uitvoeringsrapportage, ta indiká ku e asunto akí ta rekerí atenshon òf desishon na nivel 'bestuurlijk'.

E Uitvoeringsrapportage no ta menshoná e motibu ku sierto supresultado òf resultado preliminar no ta kanando segun plan.

Kumplimentu ku lei di presupuesto

Artíkulo 47 di Lv C-2010 ta stipulá ku, sin ku un ordenansa nashonal pa kambio di presupuesto drenta na vigor, ta bou di dos kondishon so tin mag di desviá for di presupuesto. E dos kondishonnan ei ta lo siguiente:

- e desviashon mester ta na interes di Pais, esta, den situashon di emergensia manera guerra òf desaster;
- mester a surgi un nesesidat inesperá i urgente den e aña presupuestario, ku no ta premirá den presupuesto. Den un kaso asina, Konseho di Minister mester bai di akuerdo ku di bèrdat ta trata di un kaso urgente i no premirá.

FIN ta indiká di ta konsiente ku e manera ku ta aplikando artíkulo 47 no ta di akuerdo ku

Lv C-2010. No opstante, e ministerionan no ta mira otro salida pa krea mas espasio riba presupuesto ora tin mester. Esei ta debí ku e proseso pa kambia suma presupuestá conforme artíkulo 46 di Lv C-2010, mediante aprobashon di un presupuesto supletorio, ta dura muchu largu i esei lo pone funshonamentu di e ministerio den peliger.

Trayekto di korekshon completo

E trayekto di korekshon aktual ta basá riba e defisiensianan konstatá den e informenan di kontrol di kuenta anual 2019. Entretantu, a kontrolá kuenta anual di 2020 te ku 2022 tambe i a konstatá mas defisiensia ku no tabatin den e kuantanan anual anterior i ku, p'esei, no ta den Roadmap 2026. Si no agregá e defisiensianan akí na e trayekto aktual di korekshon, Pais ta kore peliger ku e defisiensianan ei por afektá realisashon di e ophetivo di risibí un deklarashon sin reserva pa kuenta anual 2026. Esakinan ta:

Rapport Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026

1. Insertidumbre tokante si mester inkluí e Fondo pa Kombatimentu di Kriminalidat den kuenta anual. Ainda tin insertidumbre tokante si mester inkluí e Fondo pa Kombatimentu di Kriminalidat den kuenta anual di Pais. Esei ta debí ku Lv C-2010 no ta duna klaridat al respekto. E Comptabiliteitsverordening ku tabata na vigor anteriormente (P.B. 1953, no. 1) a stipulá klaramente ku mester kontabilisá e fondo akí den un kuenta anual apart, pero Lv C-2010 no ta bisa nada al respekto. Pa por ta sigur, mester investigá si e rekursanan konfiská ta bira propiedat di gobièrnu, ya ku esei lo nifiká ku e fondo mester kai bou di e rekursanan di gobièrnu.
2. Transferensia sin base dokumentá.
E ophetonan ku tabata kontabilisá bou di e sup-pòst Andere Vaste Activa, ku ta parti di e pòst di balans MVA, a keda transferí pa e pòst IVA sin ku a hasi un investigashon adekuá pa sa ta ki tipo di opheto esakinan ta. Esei ta krea un insertidumbre den e kontabilisashon di IVA riba kuenta anual.
3. Tin insertidumbre tokante e debenan kontabilisá ku Pais tin pa kobra. Esei ta debí ku no tin dokumentashon di e debenan pa kobra i tin defisiensia den e AO/IB relashoná ku e prosesonan korespondiente.

Ademas, mester eliminá e transakshonnan ku ta okashoná ilegalidat, pa esakinan no afektá e opinion tokante legalidat ku e akountent mester emití. Ta trata akí di e dos siguiente transakshonnan. Nan tin di aber ku:

1. E debe habrí di NAf. 275 mion ku Pais tin serka CBCS den kuadro di e akuerdo di GI-RO Settlement Holding N.V.
2. E fianza na HNO Vastgoed en Beheer N.V. na balor di NAf. 393,1 mion.

Konklushonnan

A base di e investigashon, Kontraloria ta konkluí ku un deklarashon sin reserva pa kuenta anual di 2026 no ta un ophetivo alkansabel. Ta asina, mirando ku:

1. segun e Roadmaprapportage di 26 di yüni 2025, ta 12 porshento so (23 supproyekto) di tur e supproyektonan a keda kompletá den e último añanan. Konforme Roadmap 2026, te ku e di dos kuartal di 2025, ta 160 proyekto lo mester a kompletá, esta, $(160/192 * 100\% =)$ 83 porshento di tur e proyektonan. Ku otro palabra, e ministerionan ta atrasá ku 71% di tur e proyektonan ku lo mester a kompletá. Di e 23 supproyektonan kompletá, ta 5 so a keda kompletá den 2024 te ku e promé mitar di 2025. Ta masha ambisioso pa spera ku e sobrá

88 porshento¹¹ di e supproyektonan lo keda kompletá den e di dos mitar di 2025.¹² E informenan tokante e suptrayektonan (deeltrajectrapportage) no ta menshoná den ki fase e supproyekto/aktividatnan inkompleto ta. Debí na esei, no por bisa ki porsentahe di e proyekto-/aktividatnan ku lo mester ta kla a wòrdu kompletá realmente;

2. e 49 supproyektonan ku mester wòrdu kontrolá no ta wòrdu atendé ku e rapides nesenario pa por konsiderá ku nan a wòrdu kompletá;
3. tin vários funshon finansiero ku mester yena ainda, loke a pone ku vários supproyekto tin retraso. E falta akí di personal ta pone ku lo ta difísil pa ehekutá asina tantu proyekto simultáneamente;
4. no opstante e korekshonnan lográ den formulashon di e medidanan di kontrol interno (AO/IB), ainda falta pa verifiká si e medidanan di kontrol akí ta efektivu den un variedat di kaso;
5. e investigashon a mostra ku e plannan di korekshon no ta tene kuenta ku e defisiensianan ku a lanta duda den e kuantanan anual mas resien (di 2020 te ku 2022). Debí na esei, chèns ta grandi ku lo keda sin atendé esakinan;
6. pa loke ta trata e medidanan di Landspakket ku ta kai bou di e tema Atministrashon Finansiero, progreso ta limitá. Es mas, pa un gran kantidat di e medidanan relashoná ku e tema Kosto i Efektividat di Sektor Públiko (29 %), no tin aktividat planiá;
7. e ministerionan ta sigui apliká artíkulo 47 di Lv C-2010 indebidamente i esei ta okashonando mas eror di legalidat.

Tanten ku no eliminá e kuestionnan menshoná, nan lo sigui tin un efekto negativo riba e posibel realisashon di e ophetivo di risibí un deklarashon di kontrol sin reserva pa kuenta anual.

¹¹ 100 porshento, kita 12 porshento

¹² E medidanan pa eliminá e defisiensianan mester ta formulá, i pa 1 di yanüari 2026 nan mester ta kompletamente den funshonamentu tambe, pa asina por minimalisá e eror- i dudanan pa aña 2026.

Rekomendashonnan

Kontraloria ta rekomendá Parlamento pa pidi minister di FIN:

1. duna prioridat na e trayektonan di korekshon, i prioridat spesial na e trayektonan ku tin un impakto grandi riba kuenta anual. En bista di e falta di personal, Kontraloria ta rekomendá gobièrnu pa semper skohe konsientemente kua ta e trayektonan korektivo ku tin mas prioridat;
2. (sigui) yena e funshonnan finansiero, tantu pa e trabounan regular komo pa e trayektonan di korekshon nesesario;
3. verifiká no solamente si e medidanan di AO/IB ta formulá i na vigor di akuerdo ku loke e trayekto di korekshon ta stipulá, ma tambe kon efektivo e medidanan di AO/IB ta den práktika. E plan di auditoria di IA i e tareanan di e finansial controllernan i di IAD den e ministerionan mester ta dirigí, entre otro, riba konstatá i koregí posibel eror di konfiabilidad i di legalidat den transkurso di e aña en kuestion, promé ku prepará i kontrolá e kuenta anual;
4. inkluí efektivitat di e medidanan di AO/IB tambe den e trayekto di korekshon, di manera ku, den e trayekto di korekshon, lo no konsiderá ku un medida a wòrdu kompletá, sin komprobá promé ku e medida tumá ta efektivo;
5. inkluí, den e trayekto di korekshon, e defisiensianan ku a okashoná duda den e kuantanan anual mas resien (di 2020 te ku 2022), ku por impedí realisashon di e ophetivo di risibí un deklarashon sin reserva pa kuenta anual di 2026, di manera ku esakinan por haña e atenshon nesesario i wòrdu eliminá;
6. menshoná, den e deeltrajectrapportage di e ministerionan, e porsentahe di supproyekto pendiente ku a wòrdu kompletá, pa por tin un mihó bista kon e supproyektonan ta avansando.

1. Inleiding

Ingevolge de artikelen 1 en 22 van de Lv ARC¹³ onderzoekt de Rekenkamer de jaarrekening van het Land en het door de ministers gevoerde Fb. In dit kader heeft de Rekenkamer in juli 2023 en mei 2024 de jaarrekeningen en de ordelijk- en controleerbaarheid van het Fb over respectievelijk de jaren 2021 en 2022 onderzocht en haar rapporten hierover aan de Staten uitgebracht.

Uit de verrichte onderzoeken is gebleken dat de laatste twee gecontroleerde jaarrekeningen nog steeds fouten en onzekerheden bevatten. In onderstaande tabel is de omvang van de fouten per type fout/per jaar zichtbaar gemaakt.

Tabel 1 - Fouten en Onzekerheden in de laatste twee gecontroleerde jaarrekeningen

Type fouten	x Naf. Miljoen	
	Fouten	Onzekerheden
Jaarrekening 2021		
Rechtmatigheid	670,0	4.041,4
Getrouwheid	5,7	9.191,5
Jaarrekening 2022		
Rechtmatigheid	1.244,0	3.127,2
Getrouwheid	PM ¹⁴	3.297,2

Deze fouten en onzekerheden staan een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van het Land in de weg. De vermelde rechtmatigheidsfouten zijn voornamelijk het resultaat van overschrijdingen van de begrote inkomsten¹⁵ en overschrijdingen van de begrote uitgaven. Verder zijn er leningen verstrekt zonder formalisering¹⁶ en zijn er ook leningen aangegaan zonder de voorgeschreven machtiging¹⁷. De getrouwheidsfouten worden voornamelijk veroorzaakt door tekortkomingen in het Fb van de diverse ministeries. De onzekerheden worden met name veroorzaakt door het ontbreken van controle-informatie zoals programma van eisen, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten of overige onderliggende documentatie waardoor de getrouwheid en de rechtmatigheid van de desbetreffende post niet is vast te stellen.

¹³ A.B. 2010, no. 87 bijlage h, zoals laatstelijk gewijzigd bij P.B. 2022, no. 114.

¹⁴ De fouten waren niet te kwantificeren.

¹⁵ Schenkingen en subsidiebaton en Andere Inkomsten op de begroting van de GD en Financiële Vaste Activa en Financiering op begroting van de KD.

¹⁶ Lening aan HNO Vastgoed en Beheer N.V.

¹⁷ Lening tussen het Land, CBCS en GI-RO Settlement Holding N.V.

Het Land heeft zich voorgenomen om over de jaarrekening 2026 een goedkeurende controleverklaring te krijgen. Hiertoe heeft de RvM op 2 juni 2023 een herziene Roadmap 2026¹⁸ vastgesteld¹⁹, gericht op het wegwerken van de tekortkomingen die fouten en onzekerheden in de jaarrekeningen veroorzaken. De tekortkomingen zijn verdeeld over diverse deelprojecten. Voor elk deelproject is inzichtelijk gemaakt welke resultaten gerealiseerd moeten worden om de geïdentificeerde tekortkomingen op te lossen opdat een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026 mogelijk wordt. Daarnaast loopt het traject van het Landspakket dat gericht is op het verbeteren van het functioneren van het overheidsapparaat. Dit traject draagt ook bij tot een beter Fb. De medewerking van de regering ter realisering van deze twee trajecten opdat het Fb ordelijk en controleerbaar wordt, is zeer belangrijk. Om te komen tot een goedkeurende controleverklaring is het van eminent belang dat de ministeries de geconstateerde tekortkomingen in het Fb wegwerken om te voorkomen dat onrechtmatige en niet doelmatige uitgaven en inkomsten binnen de ministeries zich blijven voordoen. Daarnaast dienen de ministeries fouten in de jaarrekening te voorkomen.

¹⁸ De Roadmap die in 2019 werd vastgesteld, is in 2023 herzien.

¹⁹ Besluit met zaaknummer 2023/013341.

2. Opzet onderzoek

2.1 Achtergrondinformatie

Uit de controle van de jaarrekeningen wordt steeds geconstateerd dat het Fb bij de ministeries niet op orde is. Het is niet ingericht volgens de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid, controleerbaarheid en doelmatigheid.

Artikel 2 van de Lv Fb²⁰ schrijft voor dat iedere minister verantwoordelijk is voor het Fb van zijn ministerie. Daartoe dient de minister zorg te dragen dat binnen zijn ministerie tenminste voldaan wordt aan de minimale eisen zoals het opstellen van instructies en richtlijnen, het vastleggen van de administratieve organisatie in een handboek en het controleren van het bestaan en de aanwezigheid van de bezittingen van het ministerie (lees: het Land). Voor een lijst met alle wettelijke minimale eisen wordt verwezen naar bijlage 1 'Minimale eisen van het financieel- en materieel beheer'.

Sinds het ontstaan van het Land blijkt dat het Fb van de ministeries niet aan de minimale eisen voldoet. Het gevolg hiervan is dat het Land tot nu toe over geen enkele van haar jaarrekeningen een goedkeurende controleverklaring heeft ontvangen. Onderstaande tabel geeft een beeld van de geconstateerde fouten en onzekerheden in de diverse jaarrekeningen sinds het ontstaan van het Land alsook de daarover uitgebrachte controleverklaringen.

Tabel 2 - Overzicht fouten, onzekerheden en begrotingsoverschrijdingen in de diverse jaarrekeningen vanaf 2010 tot en met 2022 (bedragen x Naf. miljoen)

Jaar	Begrotings- over- schrijdingen	Fouten		Onzekerheden ²¹		Controleverklaring SOAB	
		Getrouw- heid	Rechtmatig- heid	Getrouw- heid	Rechtmatig- heid	Getrouw- heid	Rechtmatig- heid
2010	394	128	394	1.809 ²²		Afkeurend	
2011	575	162	575	PM ²³		Afkeurend	
2012	305	99	305	PM ²⁴		Afkeurend	
2013	115	33	154	2.309	1.563	Oordeel- onthouding	Afkeurend
2014	346	25	95	3.427	3.698	Oordeel- onthouding	Afkeurend
2015	503	65	619	3.463	3.174	Afkeurend	
2016	491	182	1.193	3.068	2.983	Afkeurend	

²⁰ P.B. 2015, no. 79.

²¹ Voor de boekjaren 2010-2013 zijn de onzekerheden niet ingedeeld naar rechtmatigheid en getrouwheid.

²² In het rapport over het jaar 2010 zijn de onzekerheden in een bedrag weergegeven.

²³ De onzekerheden over 2011 zijn kwalitatief genoemd (niet gekwantificeerd).

²⁴ Idem.

Jaar	Begrotings- over- schrijdingen	Fouten		Onzekerheden ²¹		Controleverklaring SOAB	
		Getrouw- heid	Rechtmatig- heid	Getrouw- heid	Rechtmatig- heid	Getrouw- heid	Rechtmatig- heid
2017	1.073	38	1.387	2.906	2.880	Oordeel- onthouding	Afkeurend
2018	277	34	631	3.011	2.980	Oordeel- onthouding	Afkeurend
2019	178	26	536	5.482	3.171	Oordeel- onthouding	Afkeurend
2020	822	19	836	7.703	4.306	Oordeel- onthouding	Afkeurend
2021	662	6	670	9.192	4.041	Oordeel- onthouding	Afkeurend
2022	521	PM ²⁵	1.224	3.297	3.127	Oordeel- onthouding	Afkeurend

Het ontbreken van een goed functionerend Fb brengt het risico met zich mee dat de overheidshuishouding niet *in control* is en dat de voorgenomen beleidsdoelen niet bereikt worden. Hierdoor kan de overheid niet garanderen dat haar middelen (optimaal) aangewend worden voor het bereiken van haar beleidsdoelen.

Ondanks de vele trajecten c.q. projectactiviteiten (voornamelijk nadat de Rekenkamer bezwaar heeft aangetekend op de jaarrekening 2014) om te komen tot een controleerbaar Fb dat voldoet aan de minimale eisen, is er nog steeds sprake van ernstig falen van het Fb.

2.2 Doel van het onderzoek

Met dit onderzoek beoogt de Rekenkamer inzicht te verschaffen aan de Staten, de ministers en hun ministeries alsook de bevolking in de voortgang van het wegwerken van de tekortkomingen die een goedkeurende verklaring op de jaarrekening van het Land in de weg staan. Tevens zal inzicht worden verschaft in de knelpunten die de ministeries ondervinden in dit traject en de invloed die dit kan hebben op de haalbaarheid van de goedkeurende verklaring op de jaarrekening 2026.

Met dit onderzoek wordt de volgende centrale vraag beantwoord:

Worden de tekortkomingen die een goedkeurende controleverklaring belemmeren in voldoende mate door de ministeries weggewerkt opdat de jaarrekening over het jaar 2026 voorzien kan worden van een goedkeurende controleverklaring?

²⁵ De onzekerheden zijn niet kwantificeerbaar.

2.3 Aard en reikwijdte van het onderzoek

Het onderzoek is beperkt tot het geven van inzicht in de voortgang van het traject gericht op het wegwerken van de tekortkomingen binnen het Fb van de ministeries die leiden tot fouten en onzekerheden in de jaarrekeningen. Het onderzoek is niet bedoeld om een oordeel te geven over de effectiviteit van de ondernomen acties c.q. projectactiviteiten die de tekortkomingen die een goedkeurende verklaring in de weg staan, dienen weg te werken.

Specifiek gaat het in dit onderzoek over de volgende aspecten:

1. De geboekte voortgang in het wegwerken van de tekortkomingen binnen het Fb van de ministeries opdat het Fb ordelijk en controleerbaar wordt (Roadmap 2026).
2. De gemaakte progressie in het uitvoeren van de maatregelen en uitwerkingsactiviteiten in de Uitvoeringsagenda van het Landspakket die invloed hebben op het behalen van een goedkeurende controleverklaring.
3. De gerealiseerde voortgang in het wegwerken van de tekortkomingen die hebben geleid tot financiële onrechtmatigheden door het niet naleven van de begrotingswet en andere wettelijke regelingen (rechtmatigheidsfouten).

2.4 Aanpak onderzoek

De Rekenkamer heeft het aandeel dat ieder ministerie heeft bijgedragen aan de fouten en onzekerheden in de jaarrekening 2021, in kaart gebracht. Vervolgens heeft de Rekenkamer in oktober 2023 een mededelingenbrief verstuurd naar de ministers met vermelding van het aandeel van hun ministerie in de fouten en onzekerheden alsook in de tekortkomingen in het Fb. Hiermede wordt getracht bewustwording te creëren bij de ministeries over hun aandeel in de fouten en onzekerheden in de jaarrekening en het effect daarvan op de controleverklaring bij de jaarrekening. Naast het creëren van bewustwording is het ook van belang dat de ministeries de nodige acties ondernemen om hun tekortkomingen weg te werken. Daarom is aan de ministers verzocht om de Rekenkamer te voorzien van een realistisch en gedetailleerd plan van aanpak met de uitwerking van de door hen te ondernemen acties en maatregelen om de tekortkomingen weg te werken. Ook moesten de ministers aangeven welke tekortkomingen al zijn opgelost en of er knelpunten zijn die het oplossen van de tekortkomingen in de weg staan met vermelding van welke hiervan buiten hun invloedssfeer vallen.

Als gedetailleerd plan van aanpak met uitgewerkte acties en maatregelen om de tekortkomingen weg te werken, hebben alle ministeries hun deeltrajectrapportage verstuurd waarin zij de stand van zaken van de uitvoering van hun plan van aanpak rapporteren. In de deeltrajectrapportage

wordt voor elk deelproject van de Roadmap 2026, waarbij het ministerie betrokken is, de projectactiviteiten, betrokkenen, planning, status per projectactiviteit, benodigde financieringen, personele capaciteit en/of technische bijstand ter uitvoering van de projectactiviteit en eventuele knelpunten bij de uitvoering van het deelproject in detail uiteengezet. Verder wordt de stand van zaken van de deelprojecten weergegeven.

Aan de hand van de verkregen informatie²⁶ heeft de Rekenkamer de voortgang van het wegwerken van de tekortkomingen en de invloed hiervan op de haalbaarheid van een goedkeurende verklaring op de jaarrekening 2026 geanalyseerd. In dit rapport brengt de Rekenkamer verslag uit aan de Staten over de resultaten van haar analyse.

2.5 Leeswijzer

Dit rapport bevat zeven hoofdstukken. Na de inleidende delen in de hoofdstukken 1 en 2 worden in hoofdstuk 3 de lopende trajecten ter verbetering van het overheidsapparaat en het realiseren van een goedkeurende accountantsverklaring uiteengezet, namelijk de Roadmap 2026 en het Landspakket. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed aan de naleving van de begrotingswetgeving. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 per ministerie ingegaan op de voortgang van het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb en de genomen acties en behaalde resultaten conform het traject van de Roadmap 2026. In hoofdstuk 5 wordt een algehele conclusie op de centrale vraag gepresenteerd, gevolgd door onze aanbevelingen. Verder wordt in hoofdstuk 6 de reactie van de ministers en de ministeries weergegeven. Tot slot wordt het rapport in hoofdstuk 7 afgesloten met het nawoord van de Rekenkamer.

²⁶ De Rekenkamer heeft geen reactie op de brief van 19 oktober 2023 van de minister van OWCS ontvangen. De ontvangen informatie is verkregen van de SG en de PBR.

3. Lopende trajecten ter verbetering van het overheidsapparaat

De Rekenkamer heeft in haar brief d.d. 11 oktober 2016 waarin zij bezwaar heeft aangetekend op de jaarrekening 2014 aan de regering aanbevolen om met een plan van aanpak te komen ter verbetering van de ordelijkheid en controleerbaarheid van het Fb van de ministeries. In oktober 2018 heeft de regering met het Cft afspraken gemaakt hierover. In navolging hierop is de regering met diverse trajecten aangevangen om het Fb te verbeteren, waaronder de 'Roadmap 2026' en het 'Landspakket'. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de lopende trajecten ter verbetering van het Fb en de voortgang daarvan. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de naleving van de begrotingswetgeving.

3.1 Roadmap naar een goedkeurende verklaring op de jaarrekening 2026

In haar brief²⁷ inzake 'Afspraken houdbare overheidsfinanciën Curaçao' heeft het Cft aangegeven dat het op orde brengen en houden van het Fb een belangrijke voorwaarde is voor het oplossen van de structurele problematiek van het Land. In deze brief is ook vermeld dat het Cft en de regering na onderling overleg hebben afgesproken dat de regering ervoor zal zorgdragen dat de jaarrekening van het Land voorzien zal worden van een goedkeurende controleverklaring. Voor het realiseren van deze afspraak is een Roadmap opgesteld en door de RvM goedgekeurd en vastgesteld.

De Roadmap 2026 identificeert elf deeltrajecten. Deze deeltrajecten zijn zoals beschreven in het inleidende deel van de eerdere vermelde Roadmap in deelprojecten en projectactiviteiten verdeeld aan de hand van de bevindingen blijken uit de controle van de jaarrekening over het jaar 2019. Deze trajecten zijn door de RvM vastgesteld. Tot deze deeltrajecten behoren ook de tekortkomingen waartegen de Rekenkamer bezwaar had aangetekend bij de controle van de jaarrekening 2014 en waarvoor de regering in haar brief van 21 december 2016 had aangegeven dat zij met een plan van aanpak ter verbetering van het Fb zal komen.

De elf deeltrajecten hebben betrekking op de volgende posten en aspecten van de jaarrekening:

1. Versterking financiële functie.
2. Beloning van personeel.
3. Subsidies en Overdrachten.
4. Financiële vaste activa.

²⁷ d.d. 17 oktober 2018

5. Materiële vaste activa.
6. Verbruik van goederen en diensten.
7. Belastingen: Douane en Ontvanger.
8. Niet-belasting inkomsten.
9. Begrotingsoverschrijdingen.
10. Besluitenlijsten RvM.
11. Bevestiging bij de jaarrekening.

Deze elf deeltrajecten zijn verder onderverdeeld in 192 deelprojecten die op hun beurt weer zijn onderverdeeld in projectactiviteiten. De stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van deze 192 deelprojecten wordt conform het besluit van de RvM d.d. 13 oktober 2021²⁸ op kwartaalbasis gerapporteerd in een Roadmaprapportage. De status van de deelprojecten volgens de uitgebrachte Roadmaprapportage per 26 juni 2025²⁹ is als volgt:

Tabel 3 - Status deelprojecten conform Roadmaprapportages

	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Percentage
	per	per	per	per	per	per	per
Status Deelprojecten	8/2/'24	8/5/'24	8/8/'24	7/11/'24	27/3/'25	26/6/'25	26/6/'25
Afgeronde deelprojecten	18	19	21	21	21	23	12%
Projecten die op controle wachten	25	28	35	40	47	49	26%
Deelprojecten die nog in uitvoering zijn	123	121	111	105	99	96	50%
Nog niet opgestarte projecten	20	17	14	12	11	10	5%
Projecten die geannuleerd zijn	6	7	11	14	14	14	7%
Totaal	192	192	192	192	192	192	100%

Bovenstaande tabel laat zien dat de voortgang gedurende het jaar 2024 en tot en met het tweede kwartaal 2025 minimaal was. Uit de Roadmaprapportage van 26 juni 2025 blijkt dat van de 192 deelprojecten slechts 23 projecten (zijnde 12 procent) geheel zijn afgerond. Tot en met het tweede kwartaal van 2025 hadden conform de Roadmap 2026 160 projecten afgerond moeten zijn. Uitgedrukt in percentage van het totaal aantal projecten komt dit neer op 83 procent ($160/192 \cdot 100\%$).

²⁸ Zaaknummer 2021/033041.

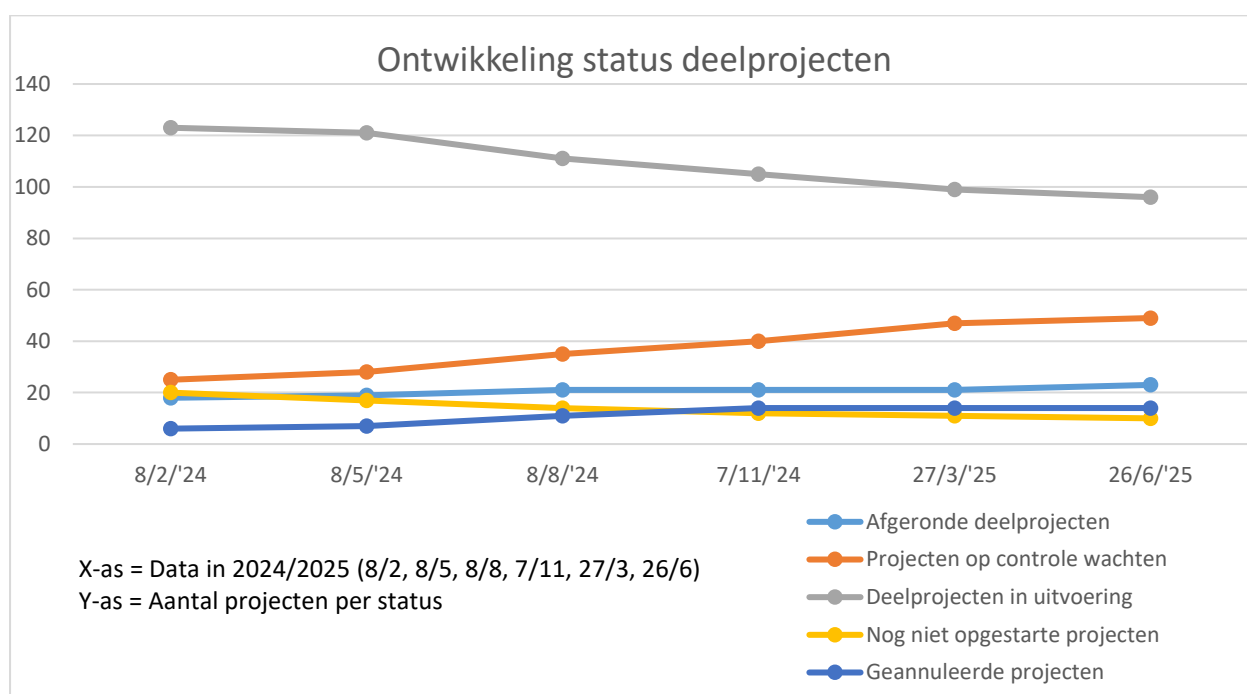
²⁹ Op 30 juni 2025 hebben we de Q2-2025 Roadmaprapportage van 26 juni 2025 ontvangen. De deeltrajectrapportage van de ministeries per Q1-2025 is tot het moment van uitbrengen van dit rapport niet ontvangen.

Daarnaast blijkt dat per einde Q2-25 een totaal van 145 deelprojecten nog onderhanden zijn. Deze betreffen de 96 deelprojecten die nog in uitvoering zijn en 49 projecten die op controle wachten (zie tabel 3). Hiervan zijn 84 projecten vertraagd.

Het zal zeer ambitieus zijn om te verwachten dat de resterende 88 procent van de deelprojecten in het lopend jaar³⁰ geheel wordt afgerond.

In figuur 2 is de ontwikkeling in de status van de deelprojecten weergegeven. Daaruit blijkt dat de status van de deelprojecten niet veel schommelt. Het aantal afgeronde deelprojecten groeit heel langzaam. De deelprojecten in uitvoering en de -projecten die op controle wachten vertonen meer wijziging. Echter, de deelprojecten die op controle wachten worden niet met de nodige vaart afgehandeld om als afgerond te kunnen worden aangemerkt.

Figuur 1 - Ontwikkeling in de status van de deelprojecten conform Roadmaprapportages

Het merendeel van de projecten dat vertraagd is heeft betrekking op de onderstaande deeltrajecten:

- Niet-Belasting inkomsten (negentien projecten);
- Belastingen: Douane en Ontvanger (negentien projecten);
- Verbruik van Goederen en Diensten (veertien projecten);
- Beloning van Personeel (acht projecten).

³⁰ De maatregelen voor het wegwerken van de tekortkomingen dienen in opzet te bestaan en de werking ervan dient per 31 december 2025 positief getoetst te zijn opdat de fouten en onzekerheden over het jaar 2026 zo minimaal mogelijk zijn.

Daarnaast zijn er elf projecten die nog niet zijn opgestart en veertien projecten die geannuleerd zijn. De veertien geannuleerde projecten zijn gestopt door wijzigingen in de processen waardoor de projecten overbodig zijn geworden. De redenen waarom projecten vertraagd zijn of dreigen te vertragen hebben voornamelijk te maken met onderbezetting van personeel. Verder wordt als reden genoemd het geven van prioriteit aan kerntaken en andere projecten, projectactiviteiten die langer duren dan gepland en gebrek aan tijdige besluitvorming.

3.2 Landspakket

Op 2 november 2020 hebben Curaçao en Nederland de onderlinge regeling voor de uitvoering van het Landspakket Curaçao ondertekend. Hierin zijn maatregelen en structurele hervormingen afgesproken met de bedoeling het Land financieel, economisch en bestuurlijk weerbaar te maken. Daarna zijn Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en Nederland, in het kader van de implementatie van de Landspakketten voor de uitvoering van de hervormingen in de publieke sector van de Caribische landen van het Koninkrijk, op 4 april 2023 een nieuwe fase gestart door het ondertekenen van de 'Onderlinge regeling samenwerking bij hervormingen'. Met het bekrachtigen van deze regeling is de weg geëffend voor de realisatie van een breed palet aan hervormingen en investeringen.

Het Landspakket³¹ behelst acht thema's en elk thema omvat een of meerdere doelen. Van deze acht thema's hebben slechts drie thema's (direct en/of indirect) betrekking op de jaarrekening. Deze drie thema's zijn als volgt:

1. Financieel beheer.
2. Kosten en effectiviteit publieke sector.
3. Belastingen.

De overige vijf thema's hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

4. Financiële sector.
5. Economische hervormingen.
6. Zorg.
7. Onderwijs.
8. Versterken rechtsstaat.

³¹ Op 18 december 2024 hebben de Minister-Presidenten van Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en de staatssecretaris van Koninkrijksrelaties een nieuwe 'Uitvoeringsagenda en Uitvoeringsrapportage Landspakket' naar de Staten en de Tweede Kamer gestuurd. Dit document is in een nieuw jasje gestoken en presenteert in plaats van maatregelen de beoogde resultaten met status van de deel-/tussenproducten.

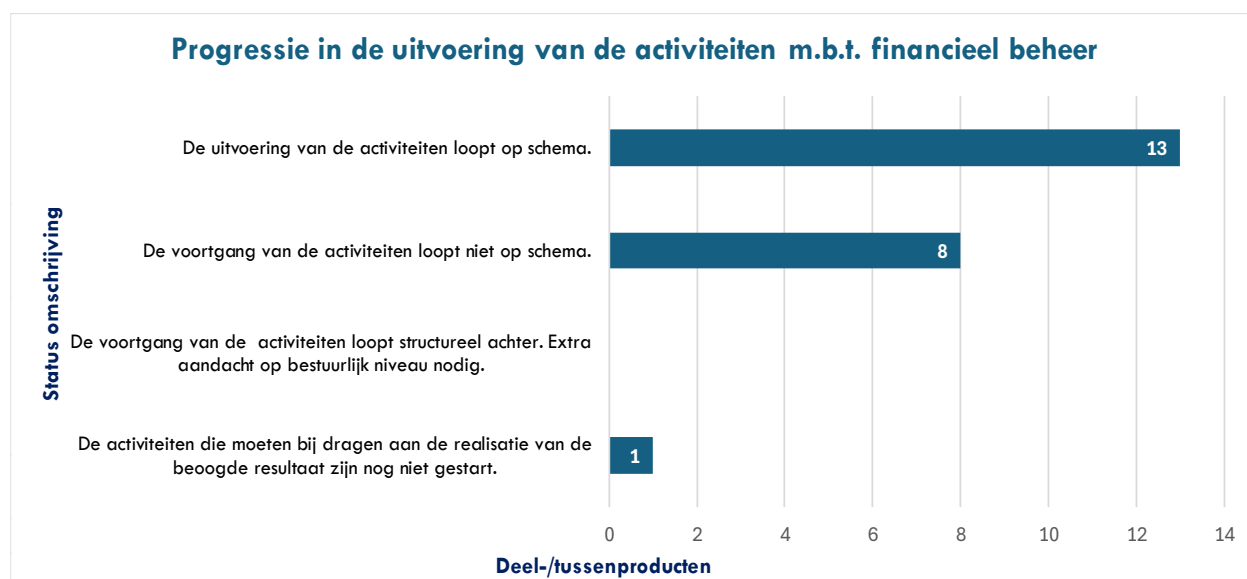
In het navolgende deel zal alleen worden ingegaan op de drie bovengenoemde thema's die verband houden met de jaarrekening. Voor het beoordelen van de voortgang ter zake deze drie thema's hebben we de realisatie van de maatregelen vallende onder deze thema's beoordeeld. Daarvoor is gebruik gemaakt van de Uitvoeringsagenda en Uitvoeringrapportages van het Landspakket.

De laatste gepubliceerde rapportage van 18 december 2024 laat een wisselend beeld zien met betrekking tot de voortgang van deze trajecten. Dit wordt in de hiernavolgende paragrafen nader toegelicht.

3.2.1 Voortgang in de uitvoering van de activiteiten voor het realiseren van de deel-/tussenproducten die betrekking hebben op het thema Financieel beheer

Het thema Fb heeft als doel het beheersen en op orde krijgen van het Fb en het financieel toezicht vanuit de noodzaak om als overheid 'in control' te zijn. Voor dit thema is in de laatste uitvoeringsagenda een totaal van 9 beoogde resultaten opgenomen die verder zijn verdeeld in 22 deel-/tussenproducten. De status van deze 22 deel-/tussenproducten is in onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 2 - Status van de deel-/tussenproducten m.b.t. het thema Fb

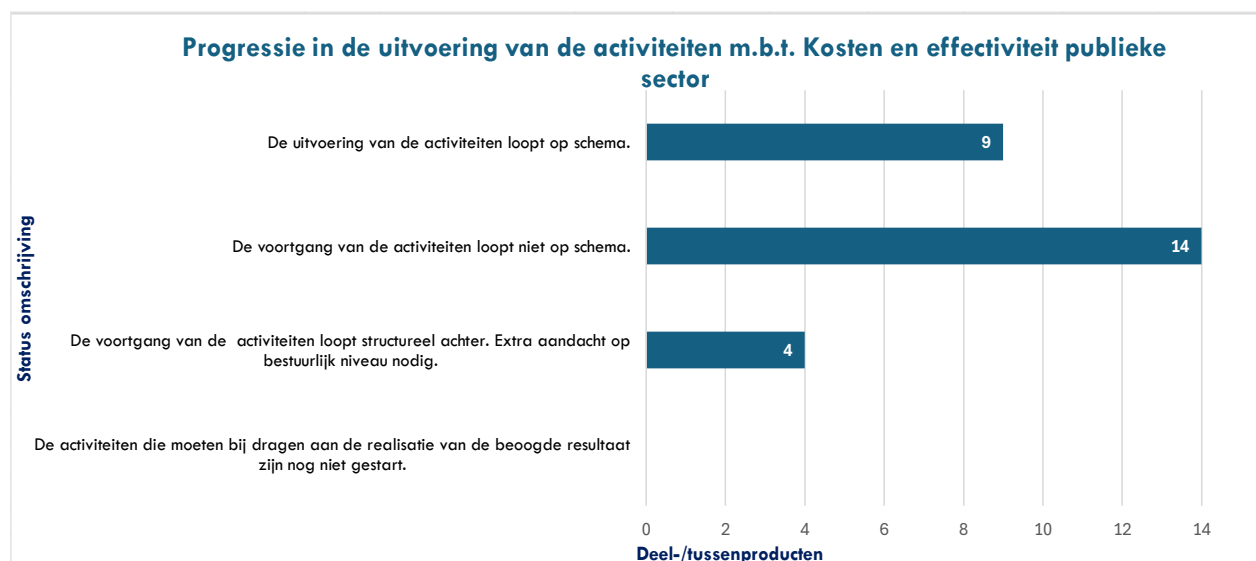
Uit de figuur kan worden opgemaakt dat de activiteiten ten aanzien van de beoogde deel-/tussenproducten niet volledig conform verwachting verlopen. Van de 22 beoogde resultaten lopen 13 volgens de planning (zijnde 59,1 procent). Hierdoor bestaat het risico dat het algehele doel dat met het thema Fb in het Landspakket wordt nagestreefd, niet (tijdig) zal worden behaald.

3.2.2 Voortgang in de uitvoering van de activiteiten voor het realiseren van de deel-/tussenproducten met betrekking tot het thema ‘Kosten en effectiviteit publieke sector’

Met het thema ‘Kosten en effectiviteit publieke sector’ wordt onder andere beoogd om een goed en efficiënt functionerende publieke sector met een duidelijk bestuurlijk mandaat en robuuste en toegankelijke interne en externe dienstverlening te realiseren.

Voor dit thema is in de laatste uitvoeringsagenda een totaal van 9 beoogde resultaten opgenomen die verder zijn verdeeld in 27 deel-/tussenproducten. De status van de 27 deel-/tussenproducten met betrekking tot het thema ‘Kosten en effectiviteit publieke sector’ die te maken hebben met Fb, is als volgt samen te vatten.

Figuur 3 - Status van de deel-/tussenproducten m.b.t. het thema ‘Kosten en effectiviteit publieke sector’

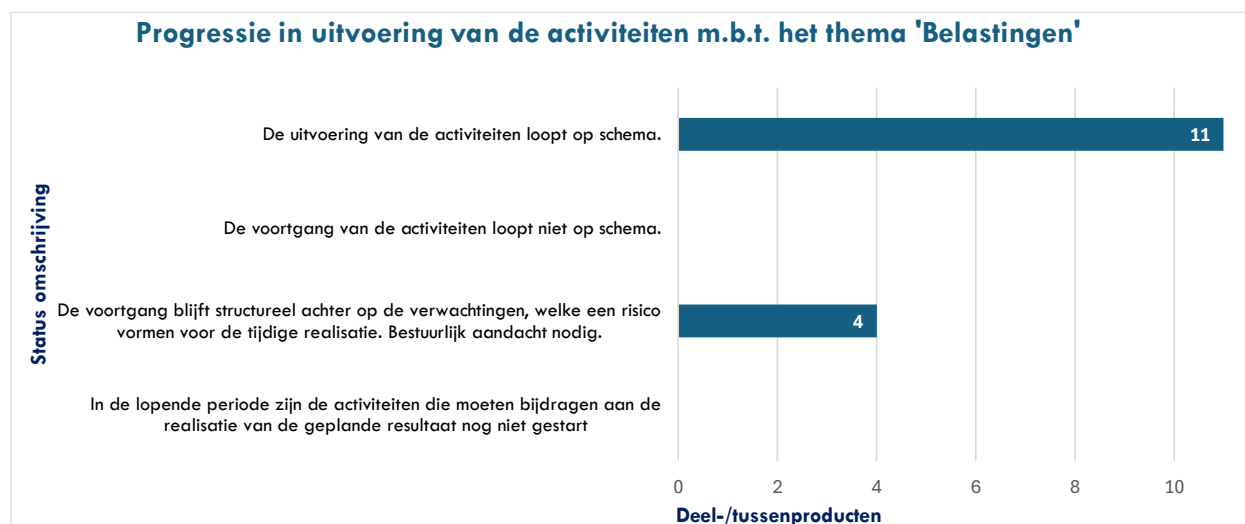
Uit het bovenstaande kan worden opgemaakt dat de deel-/tussenproducten die vallen onder dit thema, deels volgens planning verlopen. Verder blijkt uit de Uitvoeringsrapportage van het Landspakket dat veertien beoogde resultaten niet op schema lopen en dat de realisatie van vier beoogde (tussen)resultaten zodanig achterlopen dat er veel of grote uitdagingen zijn om deze op te lossen. In de Uitvoeringsrapportage staat vermeld dat de situatie aandacht en/of besluitvorming op bestuurlijk niveau vraagt.

3.2.3 Voortgang in de uitvoering van de activiteiten voor het realiseren van de deel-/tussenproducten die betrekking hebben op het thema ‘Belastingen’

Met de uitvoering van deze maatregelen wordt een belastingstelsel beoogd dat in staat is structureel voldoende inkomsten te genereren om zowel lopende uitgaven als investeringen van de overheid te financieren.

Voor dit thema is in de laatste uitvoeringsagenda een totaal van veertien beoogde resultaten opgenomen die verder verdeeld zijn in vijftien deel-/tussenproducten. De status van de deel-/tussenproducten die onder het thema 'Belastingen' vallen en effect (kunnen) hebben op het Fb zijn als volgt samen te vatten.

Figuur 4 - Overzicht van de status van de deel-/tussenproducten m.b.t. het thema 'Belastingen' in het Landspakket

De uitvoering van de activiteiten ter realisatie van elf van de beoogde deel-/tussenproducten loopt volgens planning. De realisatie van de andere vier beoogde deel-/tussenproducten ligt niet op schema. Dit vormt een risico voor het tijdig realiseren van de geplande effecten welke invloed kunnen hebben op het behalen van de goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026. Volgens de uitvoeringsrapportage zijn er veel of grote uitdagingen die moeten worden opgelost, welke een risico vormen voor het tijdig realiseren van de geplande effecten. Verder wordt aangegeven dat dit aandacht en/of besluitvorming op bestuurlijk niveau vraagt.

De reden waarom bepaalde deel-/tussenproducten bij alle drie thema's niet op schema lopen wordt niet vermeld in de Uitvoeringsagenda en Uitvoeringsrapportage Landspakket.

3.3 Begrotingswetgeving

De Staatsregeling van Curaçao³² schrijft voor dat de begroting van de ontvangsten en de uitgaven van het Land bij landsverordening wordt vastgesteld. De wijze waarop dit dient te geschieden wordt nader uitgewerkt in de Lv C-2010. Hierin wordt onder meer bepaald dat de landsverordening tot het vaststellen van de begroting in beginsel vóór aanvang van het jaar waarop deze betrekking heeft dient te worden vastgesteld door de Staten. Eenmaal vastgesteld kan de begroting op uiterlijk drie vaste momenten gedurende het dienstjaar gewijzigd worden,

³² Artikel 85

namelijk 15 mei, 15 augustus en 15 november. Indien niet alle verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van het Land gedurende het dienstjaar tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de door de Staten vastgestelde begroting (inclusief eventuele wijziging), is er sprake van een onrechtmatigheid. Deze onrechtmatigheden hebben effect op het al dan niet behalen van een goedkeurende controleverklaring op de financiële rechtmatigheid.

De Lv C-2010³³ bepaalt dat, voorafgaand aan het tot stand komen van een landsverordening tot wijziging van de begroting, slechts onder de volgende twee omstandigheden afgeweken mag worden. Deze omstandigheden zijn:

- ten behoeve van het landsbelang namelijk in acute gevallen zoals oorlog en rampen;
- bij onverwachte opgekomen dringende behoeften in het dienstjaar waarvoor in de begroting niet was voorzien. In een dergelijk geval dient de RvM in te stemmen dat er inderdaad sprake is van een dringende behoefte. Nadat de RvM heeft ingestemd dat er sprake is van een dringende behoefte kunnen er middelen ter beschikking worden gesteld ten laste van de post 'onvoorzien'. De minister van FIN dient vervolgens terstond een wijziging op de begroting te laten opstellen en deze bij de Staten ter goedkeuring in te dienen.

Bij het onderzoeken van de jaarrekeningen van het Land is door de Rekenkamer geconstateerd dat de rechtmatigheidsfouten voor een groot deel veroorzaakt zijn door begrotingsoverschrijdingen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting (inclusief wijzigingen). De begrotingsoverschrijdingen bedragen respectievelijk 99% in 2021 en 42% in 2022 van het totaal van de rechtmatigheidsfouten. Dit wordt in de onderstaande tabel zichtbaar gemaakt.

Tabel 4 – Overzicht rechtmatigheidsfouten

NAf. x miljoen	2022	In % van het totaal	2021	In % van het totaal
Begrotingsoverschrijdingen	521,2	42%	662,9	99%
Wetsovertredingen bij werving MVA	0,0	0%	2,5	0%
Vordering op HNO Vastgoed en Beheer NV	393,1	32%	0,0	0%
Lening tussen Land, CBCS en GSH	275,0	22%	0,0	0%
Facturen betaald door niet daartoe bevoegde functionarissen	54,7	4%	4,6	1%
Totaal	1244,0	100%	670,0	100%

³³ artikel 47.

FIN geeft aan zich bewust te zijn dat de wijze waarop artikel 47 toegepast wordt niet in lijn is met de Lv C-2010. Echter zien de ministeries geen andere uitweg aangezien een wijziging middels een suppletoire begroting zoals omschreven in artikel 46 van de Lv C-2010 te lang zou duren en de bedrijfsvoering hierdoor in gevaar zou komen.

4. Voortgang in het wegwerken van de tekortkomingen

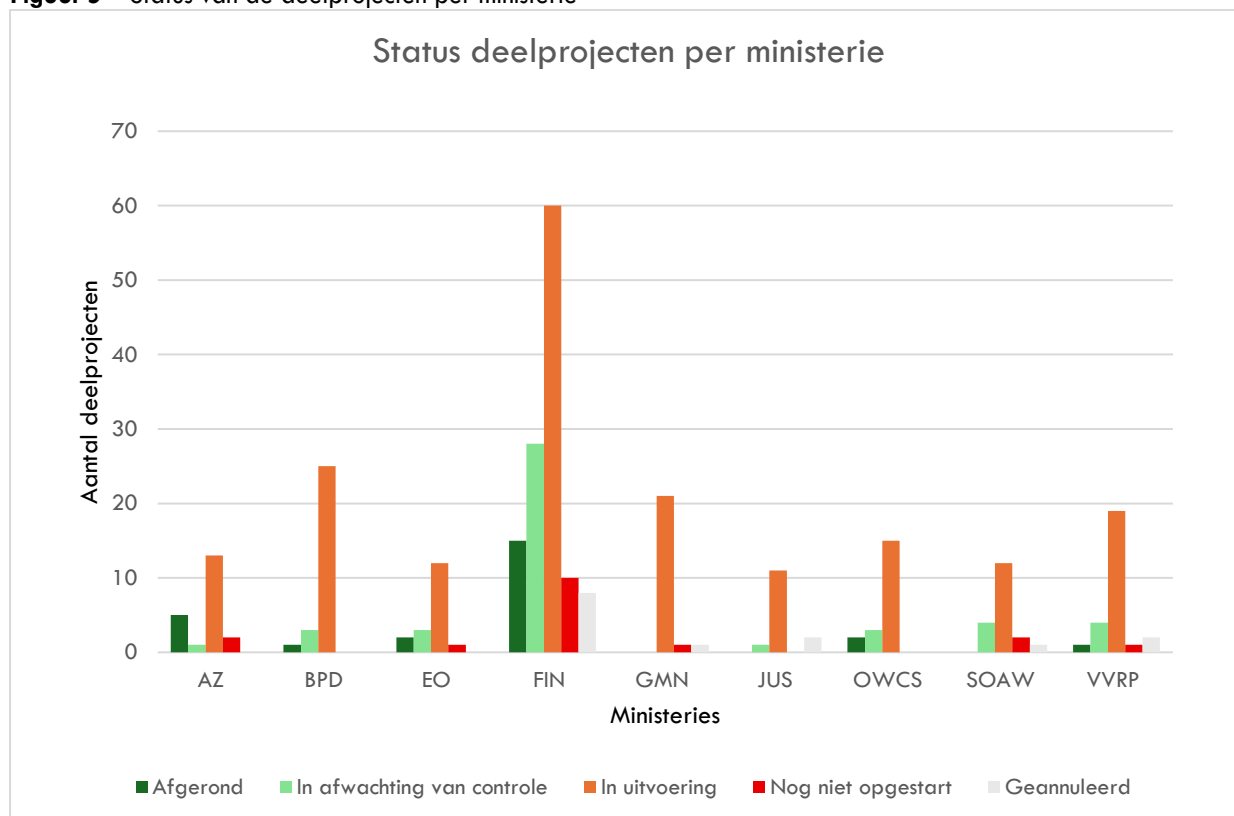
Zoals aangegeven in paragraaf 2.4 heeft de Rekenkamer in oktober 2023 een mededelingenbrief verstuurd naar de ministers met vermelding van het aandeel van hun ministerie in de fouten en onzekerheden alsook in de tekortkomingen in het Fb. Aan iedere minister is verzocht om de Rekenkamer te voorzien van een realistisch en gedetailleerd plan van aanpak met de uitwerking van de door hen te ondernemen acties en maatregelen om de tekortkomingen weg te werken. Ook moesten de ministers aangeven welke tekortkomingen reeds zijn opgelost en of er knelpunten zijn die het oplossen van de tekortkomingen in de weg staan met vermelding van welke van deze knelpunten buiten hun invloedsfeer vallen. Alle ministeries hebben gereageerd en verwezen naar het traject van de Roadmap 2026 en de daarbij horende Roadmaprapportage waaruit de verzochte informatie blijkt. Als gedetailleerd plan van aanpak om de tekortkomingen weg te werken hebben alle ministeries de deeltrajectrapportage³⁴ in het kader van de Roadmap 2026 gestuurd. Deze deeltrajectrapportages worden continu bijgewerkt door de PBR in samenwerking met de ministeries. De vorderingen in de diverse deeltrajecten dienen om de drie maanden door iedere ministerie in hun deeltrajectrapportage te worden opgenomen en naar de PBR te worden verstuurd. Als de medewerking van een ministerie niet naar wens loopt, escaleert de PBR de zaak naar de minister danwel de RvM.

4.1. De status van de genomen acties voor het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb

De Rekenkamer heeft over het algemeen geconstateerd dat er binnen de ministeries in het kader van de Roadmap 2026 en het Landspakket doorgaans veel acties gaande zijn voor het wegwerken van hun tekortkomingen. Dit heeft tot nu toe niet altijd geleid tot het (volledig) oplossen van de knelpunten. In Figuur 5 is de status van de deelprojecten per ministerie weergegeven. Daaruit blijkt dat bij alle ministeries het merendeel van de projecten nog lopend zijn. Het aantal afgeronde projecten is zeer laag. Daar de inspanningen nog gaande zijn moet de effectiviteit van de genomen maatregelen, te meten aan de hand van de hoeveelheid fouten en onzekerheden in de jaarrekening, nog blijken.

³⁴ Documentatie in detail van de projectactiviteiten, betrokkenen, planning, status per projectactiviteit, benodigde financieringen, personele capaciteit en/of technische bijstand ter uitvoering van de projectactiviteit en eventuele knelpunten bij de uitvoering van het deelproject. Verder wordt de stand van zaken van de deelprojecten in het document weergegeven.

Figuur 5 – Status van de deelprojecten per ministerie³⁵

De ministeries zijn voornamelijk nog bezig met het opstellen cq. bijwerken van de instructies, richtlijnen, de handleidingen en het handboek AO/IB. Waar deze al zijn bijgewerkt dienen de implementatie en training van de betrokken medewerkers binnen de ministeries voor een groot deel nog plaats te vinden. Met andere woorden: de ministeries zijn veelal bezig met de opzet en het bestaan van de nodige interne beheersingsmaatregelen.

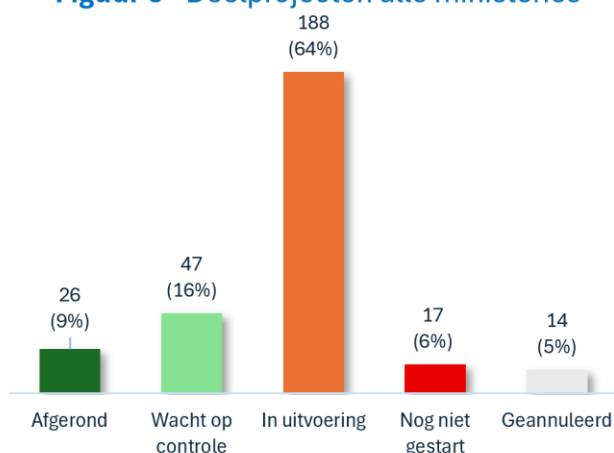
Zoals blijkt uit het overzicht in Figuur 5 zijn veel deelprojecten nog in uitvoering terwijl het aantal afgeronde projecten zeer laag is. De reden dat de meeste projecten nog in uitvoering zijn, is vooral door het gebrek aan personeel. Van het aantal van de 52 benodigde FTEs zijn tot nu toe slechts 9 FTEs ingevuld.

De 11 in paragraaf 3.1 vermelde deeltrajecten zijn zoals eerder aangegeven onderverdeeld in 192 deelprojecten die op hun beurt weer onderverdeeld zijn in projectactiviteiten. Van deze 192 deelprojecten zijn er diverse deelprojecten die bij meerdere ministeries voorkomen, waardoor het totaal aantal deelprojecten voor alle ministeries uitkomt op een totaal van 292 (zie Tabel 5). Na aftrek van de 11 geannuleerde deelprojecten wordt het aantal deelprojecten van alle ministeries

³⁵ De statussen zijn conform de deeltrajectrapportages van 7 november 2024 van de ministeries.

verlaagd tot 281. Dit aantal is hoger dan de 192 deelprojecten vermeld in het overzicht in Tabel 3. Daarnaast blijkt dat van de 281 projecten volgens de planning 193 projecten per eind 2024³⁶ afgerond hadden moeten zijn. Van deze 193 deelprojecten zijn slechts 26 deelprojecten afgerond (zie Tabel 5). Hieruit valt te concluderen dat geen enkel ministerie op schema loopt met de op hen van toepassing zijnde deelprojecten. Ook blijkt dat drie ministeries geen enkel deelproject hebben afgerond en dat slechts 9 procent van de projecten van alle ministeries is afgerond. De drie ministeries die geen enkel deelproject hebben afgerond zijn in het overzicht met rood aangeduid. Naast het totaalbeeld weergegeven in Figuur 5 is in Figuur 6 de totaalstand van de deelprojecten van alle ministeries opgenomen.

Figuur 6 - Deelprojecten alle ministeries

Uit deze weergave blijkt dat 252 (47+188+17) deelprojecten niet afgerond zijn en dat 14 projecten geannuleerd zijn. Van de 252 deelprojecten zijn 188 projecten in uitvoering en dienen 17 projecten nog te worden opgestart. Daarnaast dienen 47 projecten die uitgevoerd zijn nog te worden gecontroleerd.

Uit de aan ons beschikbaar gestelde deeltrajectrapportages blijkt dat van de 281 projecten (zijnde 292 projecten van alle ministerie - 11 geannuleerde projecten) per eind december 2024, 193 afgerond hadden moeten zijn, echter blijkt uit de deeltrajectrapportage van Q4-2024 dat slechts 26 (zijnde 9%) afgerond zijn.

In Tabel 5 wordt per ministerie aangegeven hoeveel projecten volgens planning afgerond hadden moeten zijn ten opzichte van de daadwerkelijke afgeronde deeltrajecten.

³⁶ De laatste ontvangen deeltrajectrapportage van de ministeries is die over Q4 2024. Hierdoor is de status van de deelprojecten conform deeltrajectrapportage aan het einde van het tweede kwartaal 2025 (Q2-2025) niet bekend.

Tabel 5 - Specificatie afgeronde deelprojecten t.o.v. planning per ministerie³⁷

Ministerie	Totaal aantal deelprojecten per ministerie	Totaal geannuleerde deelprojecten	Totaal aantal deelprojecten per ministerie (excl. geannuleerd)	Deelprojecten die volgens de planning inmiddels afgerond hadden moeten zijn in aantallen en de percentage van het totaal aantal		Daadwerkelijk aantal afgeronde deelprojecten en de percentage van het totaal aantal deelprojecten	
AZ	21	0	21	14	67%	5	24%
BPD	29	0	29	18	62%	1	3%
EO	18	0	18	11	61%	2	11%
FIN	121	5	116	90	78%	15	13%
GMN	23	1	22	14	64%	0	0%
JUS	14	2	12	7	58%	0	0%
OWCS	20	0	20	13	65%	2	10%
SOAW	19	1	18	9	50%	0	0%
VVRP	27	2	25	17	68%	1	4%
Totaal	292	11	281	193	69%	26	9%

Een vaak voorkomende belemmering die de ministeries noemen voor het realiseren van de deelprojecten is zoals eerder vermeld het gebrek aan personeel. Dit is verder verergerd na het toekennen van vervroegd pensioen (de VVU-regeling³⁸) aan ambtenaren. Daarnaast is het invullen van de vacante functies en het behouden van bekwame mensen volgens de ministeries heel moeilijk.

Het gebrek aan personeel heeft niet alleen tot gevolg dat de reguliere processen in het geding komen maar ook de inhaalslag van de achterstand bij de alledaagse taken die nodig is, kan hierdoor niet naar behoren worden uitgevoerd. Laat staan de uitvoering van de projecten in het kader van het Landspakket en de Roadmap 2026. Volgens de deeltrajectrapportages en de Roadmaprapportage maken de ministeries hierdoor veelal gebruik van ondersteuning van consultants voor het opstellen van de procesbeschrijvingen, richtlijnen en procedures.

Verder noemen de ministeries ook het gebrek aan besef van het belang van een toereikend Fb als een belemmering. Ook geven de ministeries aan dat zij vooral prioriteit geven aan de primaire processen (dienstverlening aan de bevolking) en in mindere mate aan de ondersteunende processen.

4.2. De status van de genomen acties per ministerie

In de hiernavolgende paragrafen wordt het aandeel van iedere ministerie in de onzekerheden in de twee laatste gecontroleerde jaarrekeningen behandeld alsook de voortgang van de lopende

³⁷ Bron: Deeltrajectrapportage per ministerie.

³⁸ Regeling voor vervroegde vrijwillige uitstroom.

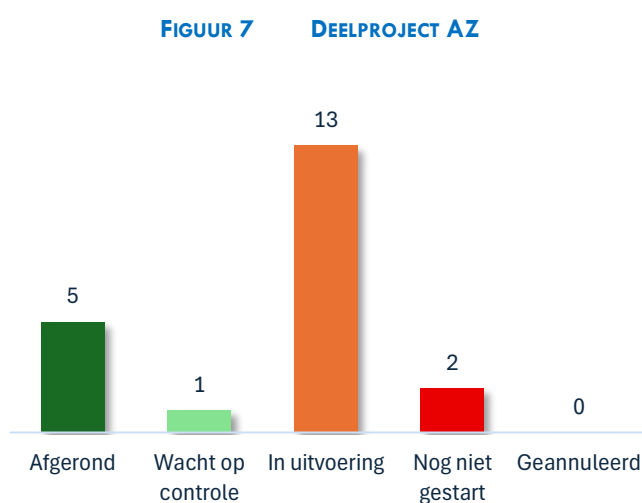
deeltrajecten die gericht zijn op het wegwerken van de tekortkomingen. Per ministerie kan opgemerkt worden dat de onzekerheden minder zijn geworden ten opzichte van het jaar 2021. De getrouwheidsonzekerheden zijn significant afgenomen. Echter, door tekortkomingen in het Fb en gebrek aan controle-informatie, is er nog steeds sprake van getrouwheidsonzekerheden. Ook zijn er posten waarvoor de omvang van de onzekerheid niet te kwantificeren is. Deze posten zijn met PM aangemerkt. Om tot een goedkeurende verklaring te komen is het dus van belang om deze tekortkomingen (verder) op te lossen.

Voor het nodige inzicht omtrent de voortgang van de Roadmap 2026 hebben we de deeltrajectrapportages van de ministeries geanalyseerd. Een aantal van de constatering die direct invloed kunnen hebben op de controleverklaring, worden hierna per ministerie aangestipt. In de deeltrajectrapportages wordt niet vermeld in welk stadium de deelprojecten/projectactiviteiten die niet geheel zijn afgerond, zich bevinden. Hierdoor kan geen inzicht worden gegeven in het percentage van voltooiing van de projecten/activiteiten die afgerond hadden moeten zijn.

4.1.1 Ministerie van Algemene Zaken

AZ heeft aangegeven dat de tekortkomingen die een goedkeurende controleverklaring in de weg staan opgenomen zijn in de deelprojecten en projectactiviteiten waaraan het ministerie in het kader van de Roadmap 2026 werkt. In Figuur 7 wordt inzicht gegeven in de status van deze deelprojecten. Voor een overzicht van de trajecten en deelprojecten alsook de status daarvan wordt verwezen naar bijlage 2.

Uit de grafiek blijkt dat het ministerie bezig is met 21 deelprojecten (zie bijlage 2) om haar

tekortkomingen weg te werken. Deze 21 deelprojecten hebben betrekking op onder andere 'Subsidie en overdrachten', 'MVA' en 'Verbruik van goederen en diensten'. Uit de rapportage van het ministerie blijkt dat slechts 5 van de 21 deelprojecten afgerond zijn terwijl 2 van de deelprojecten nog niet zijn opgestart en 1 op controle wacht. De resterende dertien deelprojecten zijn in uitvoering. Dit

is niet volgens planning. Volgens planning hadden veertien deelprojecten per 31 december 2024 gereed moeten zijn, echter zijn er slechts vijf per eind van het jaar gereed.

Bij het nader analyseren van de deeltrajectrapportage van het ministerie valt op te merken dat:

- niet alle deelprojecten (tijdig) zijn opgestart. Hierdoor kunnen zij niet op tijd worden afgerond. Enkele van de deelprojecten die niet op tijd zullen worden afgerond zijn:
 - het zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (vijf maanden na balansdatum). Dit project had een doorlooptijd tot Q2-2024. De oorzaak van de vertraging is volgens de rapportage niet bekend voor de PBR;
 - het aanscherpen en implementeren van contractprocedure. Dit project had een doorlooptijd tot Q3-2024. De vertraging is veroorzaakt door het geven van prioriteit aan de uitvoering van kerntaken en andere projecten;
 - het zorgdragen voor functiescheiding tussen bestel-, ontvangst- en bewaarfunctie. De doorlooptijd hiervan was tot Q2-2024. Ook hier wordt aangegeven dat de vertraging veroorzaakt is door het geven van prioriteit aan de uitvoering van kerntaken en andere projecten;
 - het ontwerpen en implementeren van richtlijnen voor controle op juistheid van de verrichte betalingen. De doorlooptijd hiervan was tot Q2-2024. De projectactiviteiten ten aanzien van het deelproject zijn nog niet gestart;
 - het maken van werkafspraken tussen Secretariaat, RvM, FIN en SOAB ter verkrijging van inzicht in de besluitenlijsten van de RvM. Als oorzaak van de vertraging wordt genoemd: gebrek aan tijdige besluitvorming, medewerking en informatievoorziening.
- meerdere projectactiviteiten (zes van de negen projectactiviteiten) ten aanzien van het deelproject 'Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor inkomensoverdrachten' zijn nog niet gestart en de planning dient nog te worden bepaald.

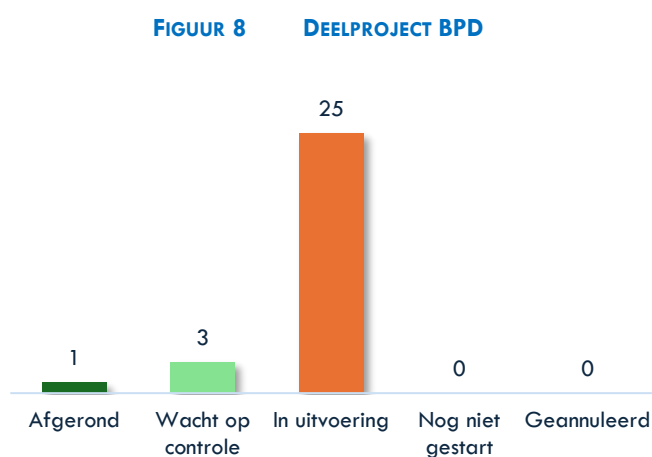
Hieruit blijkt dat de uitvoering van diverse projectactiviteiten niet volgens de planning lopen waardoor de trajecten en deelprojecten niet tijdig zullen worden afgerond. Dit brengt het risico met zich mee dat de planning niet zal worden behaald. Dit kan dan ook gevolgen hebben voor het realiseren van een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening 2026.

Knelpunten

In de deeltrajectrapportage van AZ wordt als knelpunt genoemd het inplannen van een vergadering met de minister van Financiën en de andere stakeholders om werkafspraken te maken tussen het Secretariaat, RvM en SOAB³⁹ om de inzage in de besluitenlijsten te bespreken. SOAB heeft meerdere keren gerappelleerd maar is nog steeds in afwachting van een datum.

4.1.2 Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening

Van BPD hebben wij informatie ontvangen over de deelprojecten waaraan het ministerie in het kader van de Roadmap 2026 werkt. Hieronder wordt grafisch inzicht gegeven in de status van de deelprojecten van het ministerie.

Uit de grafiek blijkt dat slechts 1 van de 29 deelprojecten is afgerond. Van de resterende 28 projecten zijn 25 nog in uitvoering terwijl 3 deelprojecten de status hebben van 'wacht op controle'. De deelprojecten zijn op hun beurt verdeeld in een totaal van 108 projectactiviteiten. Volgens planning hadden 65 projectactiviteiten per 31 december 2024 gereed moeten zijn, echter zijn er

24 per eind van het jaar gereed. Voor meerdere projectactiviteiten is een voorstel voor aanpassing van de planning ingediend door PBR. Bij het nader analyseren van de voortgang in het wegwerken van de tekortkomingen blijkt uit de deeltrajectrapportage van het ministerie dat:

- voor wat betreft het deelproject 'Ontwerp en implementatie processen en werkinstructies personeelsadministratie' de projectactiviteit voor het opstellen van werkinstructies deze dreigt te vertragen. De doorlooptijd van deze activiteit was tot Q1-2025. Deze projectactiviteit loopt moeizaam aangezien de projectuitvoerder nog in afwachting is van informatie van de afdeling Salarisadministratie over het nieuwe payroll systeem dat in april 2024 is geïmplementeerd;
- de projectactiviteiten voor het verzorgen van training en het ondersteunen bij de implementatie van nieuwe processen en werkinstructies met een doorlooptijd tot Q1/Q2-2024 respectievelijk Q1-2025, zijn nog niet opgestart;

³⁹ Het jaarrekeningcontroleteam van SOAB.

- de dagelijkse afstemming van de registraties in het payroll systeem niet integraal door de PA worden gedaan, maar steekproefsgewijs met de onderliggende documenten. De controles van de ‘first line of defense’ dienen integraal te worden verricht om ervoor te zorgen dat risico’s effectief worden gemanaged alvorens deze te escaleren. Het is dus een risico dat de ‘first line of defense’ in the Risk Governance haar controle steekproefsgewijs verricht;
- het deelproject ‘Zorgdragen dat de invoer van landsbesluiten en raadsbeslissingen in Motion’⁴⁰ formeel door een andere medewerker gecontroleerd wordt niet volgens planning loopt. Momenteel wordt het ‘vier-ogen-principe’ toegepast door de twee medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de invoer. Daarnaast is er sprake van achterstand in de invoer in Motion door onderbezetting bij de afdeling PA. Het ministerie heeft behoefte aan controlemedewerkers om de controlewerkzaamheden effectief te kunnen uitvoeren. De doorlooptijd van dit deelproject was echter tot eind Q3-2024 welke termijn inmiddels is verstreken. Er bestaat hierdoor het risico dat fouten worden gemaakt waardoor er onopgemerkt onrechtmatige beloningen aan het personeel kunnen worden uitbetaald;
- het deelproject ‘Werving en inwerking van ontbrekend deskundig personeel’ dat tot Q4-2023 zou lopen, nog in uitvoering is. Volgens de deeltrajectrapportage wordt aanpassing van de planning voorgesteld. Van de 52 benodigde FTEs zijn slechts 9 FTEs tot en met Q4-2024 ingevuld. Dat is slechts 17,3 procent van het benodigde aantal. Als gevolg hiervan werden meerdere projecten bij de ministeries vertraagd. Het wervings- en selectietraject betreft een overheidsbreed traject;
- het deelproject ‘Zorgdragen voor voldoende functiescheiding tussen registrerende functie en controlerende functie binnen de afdeling SA’ achterloopt. Een van de redenen hiervoor is dat de projectactiviteit ‘Ontwerpen concept to be proces ‘Verwerken salarismutaties’ achter loopt. Deze projectactiviteit was gepland om te worden afgerond per Q1-2024. Volgens de deeltrajectrapportage is er een voorstel tot aanpassing van de planning naar Q4-2024. Het verzorgen van training en ondersteunen bij de implementatie van het nieuwe proces en de werkinstructies zijn nog niet opgestart. De doorlooptijd van de activiteiten is tot Q1-2025. Vooruitlopend op de implementatie van de nieuwe processen binnen de SA is de functiescheiding tussen de registrerende en controlerende functie aangescherpt;
- de projectactiviteit ‘uitvoeren van controlewerkzaamheden binnen de afdeling PA’ is in uitvoering, echter loopt dit uit op vertraging door gebrek aan personele capaciteit. Er is een voorstel voor aanpassing van de planning van Q2-2024 naar Q2-2025;

⁴⁰ Het nieuwe payroll systeem van de overheid.

- drie van de vijf projectactiviteiten in het kader van het deelproject ‘Ontwerp en implementatie van richtlijnen en proces materieel beheer’ niet gestart zijn.

Aangezien diverse van de projecten achter lopen op de planning neemt het risico toe dat de planning niet zal worden behaald en dat de onzekerheid op de kosten van beloning van personeel zal blijven bestaan. Aangezien de kosten van beloning van personeel materieel zijn, zal het niet tijdig doorvoeren van alle benodigde maatregelen gevolgen hebben voor het realiseren van een goedkeurende verklaring op de jaarrekening 2026.

In de navolgende paragraaf wordt aangegeven welke knelpunten het ministerie aangeeft te ervaren in het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb.

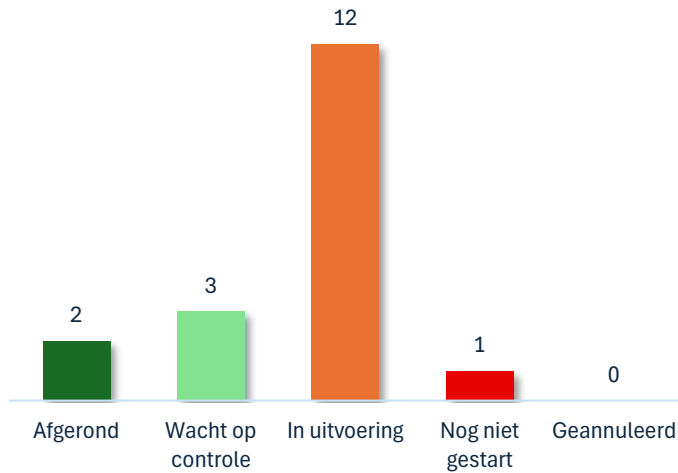
Knelpunten

BPD geeft aan dat de kwalitatieve en kwantitatieve onderbezetting als het grootste en belangrijkste knelpunt wordt ervaren binnen het ministerie. De onderbezetting is verergerd door het tekort aan personeel na het doorvoeren van de VVU-regeling. Daarnaast wordt het ministerie door een tekort aan bepaalde functies belemmerd in het verbeteren van de interne beheersing.

4.1.3 Ministerie van Economische ontwikkeling

Uit de informatie verkregen van EO over de deelprojecten waar het ministerie in het kader van de Roadmap 2026 mee bezig is, hebben wij inzicht gekregen in de status van de deelprojecten die moeten worden uitgevoerd om de tekortkomingen weg te werken. Het ministerie dient een totaal van achttien deelprojecten uit te voeren. In de onderstaande figuur wordt grafisch inzicht gegeven in de status van deze deelprojecten. Voor een overzicht van de deelprojecten en projectactiviteiten en de status daarvan wordt verwezen naar bijlage 4.

FIGUUR 9 DEELPROJECT EO

Uit de grafiek blijkt dat het merendeel van de deelprojecten (zijnde twaalf deelprojecten) in uitvoering is. Slechts twee van de achttien deelprojecten is afgerond terwijl het ministerie nog niet is gestart met de uitvoering van één van de deelprojecten. Volgens planning hadden twaalf deelprojecten per 31 december 2024 gereed moeten zijn, echter zijn er slechts

twee per eind van het jaar gereed.

De deelprojecten zijn op hun beurt verdeeld in 81 projectactiviteiten. Bij het nader analyseren van de deeltrajectrapportage van het ministerie, blijkt onder andere dat:

- voor wat betreft het deelproject ‘Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor inkomstenoverdrachten’ zes van de negen projectactiviteiten nog niet gestart zijn. De zes projectactiviteiten zijn:
 - het verwerken van het advies van WJZ;
 - het vaststellen van de ministeriële regeling met algemene werking;
 - het ontwerpen van het ‘to-be’ proces overdrachten;
 - de verzorging van training;
 - het ondersteunen bij de implementatie van de richtlijnen;
 - het implementeren van de richtlijnen en de procesoverdrachten.

De doorlooptijd van deze nog op te starten projecten is nog niet bepaald. Volgens de deeltrajectrapportage kan de doorlooptijd van bovengenoemde projectactiviteiten worden bepaald pas nadat de Lv Fb door de Staten is behandeld, aangenomen en gepubliceerd. De planning hiervan is ons niet bekend.

- drie van de vijf projectactiviteiten die onderdeel zijn van het deelproject ‘Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer’ nog niet gestart zijn. Volgens de deeltrajectrapportage is er een voorstel voor aanpassing van de planning van Q1-2025 naar Q2-2026. Door deze aanpassing zal het ministerie geen ruimte hebben om de

beheersingsmaatregelen vóór aanvang van het jaar 2026 af te ronden en de werking daarvan te toetsen.

- de planning van de projectactiviteiten ten aanzien van het deelproject over het implementeren van richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen met nadruk op offerteprocedure en gedragscode is voorgesteld om aangepast te worden van Q4-2024 naar Q3-2025. Het ministerie heeft kennis genomen van de gepubliceerde Ministeriële regeling met algemene werking en zal aanpassingen opnemen in het financieel handboek van EO. Hierna volgt de implementatie.
- twee van de drie projectactiviteiten ten aanzien van het deelproject ‘Ontwerpen en implementeren proces voor kwartaalafsluiting’ nog niet gestart zijn terwijl de planning van de implementatie is voorgesteld om aangepast te worden naar Q3-2025.
- het ministerie is nog niet gestart met het opstellen van richtlijnen voor de controle op de juistheid van de verrichte betalingen terwijl de planning hiervoor tot Q2-2023 liep. Er is een voorstel om de planning aan te passen naar Q4-2025.

De achterstand in diverse van de projecten verhoogt het risico dat de projecten niet tijdig vóór aanvang van het jaar 2026 kunnen worden afgerond. Het verhoogt daardoor ook het risico dat het ministerie niet voldoende ruimte zal hebben om de beheersingsmaatregelen tijdig af te ronden en de werking daarvan te toetsen.

In de navolgende paragraaf wordt vermeld welke knelpunten het ministerie aangeeft te ervaren in het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb.

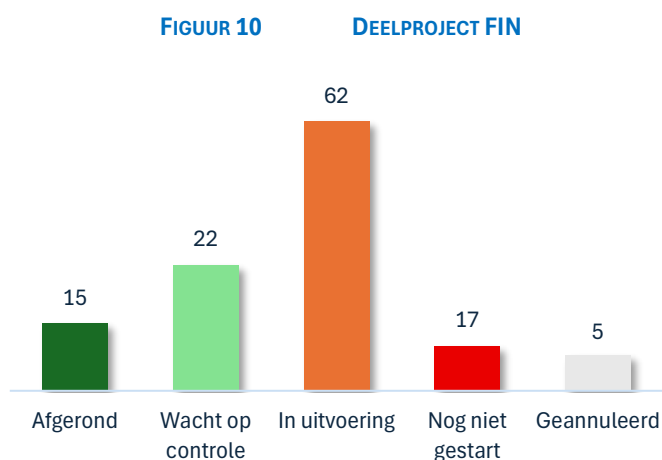
Knelpunten

Met betrekking tot de inkomsten horecavergunning heeft het ministerie aangegeven dat zij het knelpunt ondervindt dat deze vergunningen meerdere ministeries betreffen, bijvoorbeeld FIN en BPD (Vergunningenloket). De complexiteit die dit met zich meebrengt, bemoeilijkt een snelle aanpak van de tekortkomingen daar niet het volledige proces binnen de invloedssfeer van EO valt.

4.1.4 Ministerie van Financiën

Van het ministerie hebben we de deeltrajectrapportage ontvangen zodat we inzicht konden krijgen in de doorgevoerde acties voor het wegwerken van de tekortkomingen. Voor een overzicht van de trajecten en de onderliggende deelprojecten en de status daarvan wordt verwezen naar bijlage 5.

Op basis hiervan hebben we in de onderstaande figuur grafisch inzicht gegeven in de status van de deelprojecten van FIN⁴¹.

Uit de grafiek blijkt dat slechts 15 van de 121 (15+22+62+17+5) deelprojecten zijn afgerond terwijl 17 van de deelprojecten nog niet gestart zijn. De deelprojecten zijn op hun beurt verdeeld in projectactiviteiten. Volgens de planning hadden negentig⁴² deelprojecten per 31 december 2024 gereed moeten zijn, echter per einde van het jaar

waren slechts vijftien projecten gereed.

Bij het nader analyseren van de deeltrajectrapportage van het ministerie blijkt onder andere dat:

- de zes projectactiviteiten die onderdeel vormen van het deelproject ‘Evalueren van de performance van de financiële directeuren en de financial controllers’ niet opgestart zijn. Er is geen planning voor deze projectactiviteiten bepaald. In afwachting van de resultaten van de inventarisatie van de benodigde kennis, capaciteit en tools, zijn deze projectactiviteiten opgeschort;
- het deelproject voor het formuleren van de taken en verantwoordelijkheden van de afdeling IA nog niet is afgerond maar zich in de status ‘wacht op controle’ bevindt. De doorlooptijd voor dit project is gepland voor de periode Q4-2019 tot en met Q1-2022. Door het ontbreken van de deeltrajectrapportage over Q3-2024 hebben we niet kunnen vaststellen of het project inmiddels is afgerond;
- de projectactiviteit voor het implementeren van de *audit charter* en *internal audit plan* in het kader van het deelproject ‘Opzetten en implementeren van audit charter en internal audit plan’ zich nog in de uitvoeringsfase bevindt. De doorlooptijd van deze activiteit was volgens de planning van Q4-2021 tot en met Q4-2024;
- het deeltraject ‘Subsidies en Overdrachten’ negentien projectactiviteiten bevat waarvan acht zijn afgerond. Van de resterende elf projecten zijn drie in uitvoering en acht zijn nog niet gestart. Een planning voor vijf projecten is niet bepaald. De planning kan pas worden bepaald nadat het wetsontwerp ter wijziging van de Lv Fb door de Staten is aangenomen;

⁴¹ Dit zijn alle deeltrajecten uit de deeltrajectrapportages van FIN, Ontvanger en Douane.

⁴² Ontvanger: 27, Douane: 27, FIN: 36

- het deelproject ‘Ontwerp en implementatie processen, checklijsten en formats voor subsidies’ zes projectactiviteiten behelst, waarvan een is afgerond, drie nog in uitvoering zijn en de resterende twee nog niet zijn opgestart. De geplande doorlooptijden van de activiteiten die nog in uitvoering zijn, zijn allemaal verlopen. De geplande termijn was van Q2-2020 - Q2-2023;
- het deelproject ‘Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer’ vijf projectactiviteiten omvat. Een activiteit, namelijk het ontwerpen van het ‘to-be’ proces materieel beheer is gestart en bevindt zich nog in uitvoering. De doorlooptijd van deze projectactiviteit was echter tot Q1-2024. De resterende projectactiviteiten zijn nog niet gestart. De doorlooptijd van deze projectactiviteiten zijn deels verlopen. Twee van de nog niet gestarte projectactiviteiten zouden volgens planning in Q1/Q2 van het jaar 2024 afgerond zijn. De overige twee projectactiviteiten die niet gestart zijn, dienen afgerond te zijn in Q1-2025;
- De projectactiviteit voor het vaststellen van de economische en juridische eigendom van de woningen die FKP beheert heeft als status ‘wacht op controle’. Deze projectactiviteit was gepland om in Q2-2023 te worden afgerond.

Daar niet alle projecten door het ministerie zijn opgestart en bepaalde projecten nog niet afgerond zijn, terwijl de geplande afrondingsdatum al is verstreken, is er geen zekerheid dat met deze vertragingen de tekortkomingen in het Fb tijdig worden weggewerkt zodat deze geen invloed kunnen hebben op de af te geven controleverklaring.

Hierna wordt aangegeven welke knelpunten het ministerie aangeeft te ervaren in het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb.

Knelpunten

Volgens de deeltrajectrapportage ervaart FIN het niet kunnen beschikken over voldoende personeel in de afdeling IA en de IT⁴³-afdeling als knelpunt.

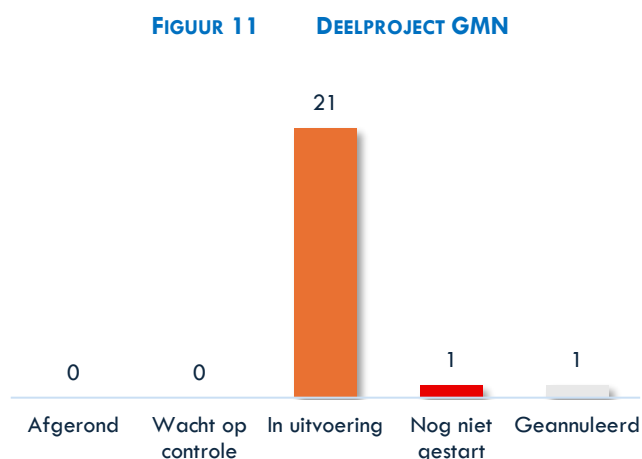
Verder is het deelproject tot ondertekening van de bevestiging bij de jaarrekening door de RvM nog uitstaand. Tot nu toe heeft SOAB geen toegang tot de notulen en besluitenlijsten van de RvM en wordt de LOR nog steeds niet getekend door de minister van Financiën namens de RvM.

⁴³ Information Technology afdeling

4.1.5 Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur

Uit de deelrapportage ontvangen van het ministerie hebben we inzicht gekregen in de acties die door het ministerie zijn uitgevoerd voor het wegwerken van de tekortkomingen.

In de onderstaande grafiek wordt inzicht gegeven in de status van deze acties. Voor een overzicht van de deelprojecten en projectactiviteiten alsook de status daarvan wordt verwezen naar bijlage 6.

Uit de grafiek blijkt dat geen van de 23 deelprojecten afgerond zijn, terwijl 1 deelproject nog niet is gestart en 1 geannuleerd is. Volgens de planning hadden veertien deelprojecten per einde van het jaar 2024 afgerond moeten zijn, echter is geen enkel project gereed.

Bij het nader analyseren van de deeltrajectrapportage van het ministerie blijkt onder andere dat:

- 1) er sprake is van vertraging bij de deelprojecten die onder 'Subsidies en Overdrachten' vallen. Volgens de deeltrajectrapportage is er een voorstel voor aanpassing van de planning van Q2-2023 naar Q1-2025. De oorzaken hiervan zijn de volgende twee feiten:
 - a) het wetsontwerp ter wijziging van de Lv Fb is nog niet door de Staten aangenomen waardoor de inwerkingtreding van het Subsidiebesluit 2024 nog niet mogelijk is;
 - b) de vacante functies nog ingevuld dienen te worden. Op het moment dat de functies ingevuld zijn, zullen trainingen worden gegeven over beleidsontwikkeling;
- 2) voor het deelproject 'Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen volgens de Corporate Governance Code (vijf maanden na balansdatum)' de projectactiviteiten in uitvoering zijn. Nog steeds dienen niet alle entiteiten hun jaarrekening tijdig in. Van de tien entiteiten ressorterend onder GMN hebben slechts twee hun jaarrekening over de dienstjaren 2021 en 2023 tijdig ingediend en slechts één over het dienstjaar 2022;
- 3) voor alle projectactiviteiten onder het deelproject 'Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer' verschuiving in de planning wordt voorgesteld. Drie van de vijf projectactiviteiten zijn nog niet gestart en is voorgesteld om de doorlooptijd van de planning aan te passen tot Q2-2026;

- 4) alle projectactiviteiten onder ‘Niet-Belastinginkomsten’ dreigen te vertragen of zijn al vertraagd.

Hierna wordt aangegeven welke knelpunten het ministerie aangeeft te ervaren in het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb.

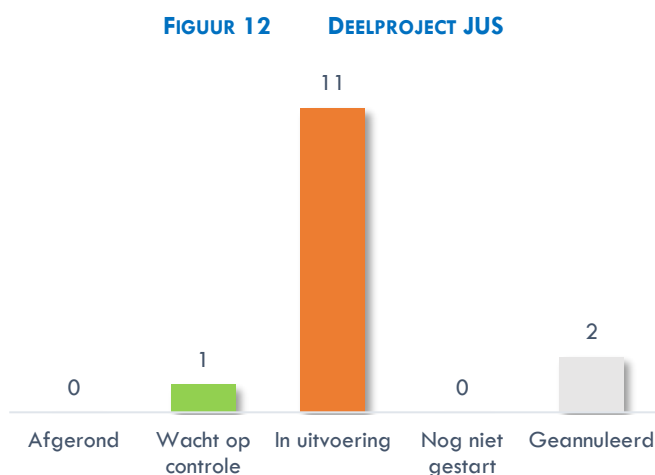
Knelpunten

Het ministerie geeft aan dat haar tekortkomingen grotendeels te wijten zijn aan een structureel tekort aan personeel binnen haar financiële afdeling. Het ministerie kampt met een tekort aan personeel, waaronder een afdelingshoofd en financiële medewerkers.

4.1.6 Ministerie van Justitie

Bij navraag aan het ministerie om aan te geven hoe haar tekortkomingen zullen worden weggewerkt, heeft het ministerie haar deelrapportage verstuurd waaruit de status van de veertien deelprojecten die zij moet uitvoeren om de tekortkomingen weg te werken, blijkt. Hieronder wordt grafisch inzicht gegeven in de status van de deelprojecten.

Uit de grafiek blijkt dat geen van de veertien deelprojecten is afgerond, terwijl twee deelprojecten geannuleerd zijn.

Volgens de planning hadden zeven deelprojecten per 31 december 2024 gereed moeten zijn, echter is per einde van het jaar geen enkel deelproject gereed, terwijl twee deelprojecten geannuleerd zijn. Een project waaraan gewerkt is moet nog gecontroleerd worden en elf deelprojecten zijn nog in uitvoering. Het ministerie loopt dus achter op de planning.

De deelprojecten zijn op hun beurt verdeeld in projectactiviteiten. Voor een overzicht van de deelprojecten en de status daarvan wordt verwezen naar bijlage 7. Bij het nader analyseren van de deeltrajectrapportage van het ministerie blijkt onder andere dat meerdere projectactiviteiten die betrekking hebben op VGD vertraagd zijn danwel dreigen te vertragen. Zo moeten de activiteiten met betrekking tot het nader uitwerken en implementeren van de AO-procedure,

afhandelen van facturen en declaraties (met nadruk op *three-way-match*⁴⁴) nog gestart worden. Volgens de deeltrajectrapportage zijn er voorstellen voor aanpassing van de planning. De planning van Q3 - Q4 2024 is voorgesteld om aangepast te worden naar Q4-2024 - Q2-2025.

Gezien het feit dat de uitvoering van de diverse projecten niet volgens de planning verloopt, niet alle deeltrajecten (tijdig) zijn opgestart en er zelf is voorgesteld om de planning te verschuiven, kan niet gegarandeerd worden dat de tekortkomingen tijdig zullen worden weggewerkt. Met name de hoogte van de personeelskosten kan een risico vormen voor het behalen van de goedkeurende verklaring indien geen maatregelen worden genomen voor het tijdig wegwerken van de aspecten die de onzekerheden in de post 'Beloning van Personeel' veroorzaken.

Hierna wordt aangegeven welke knelpunten het ministerie aangeeft te ervaren in het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb.

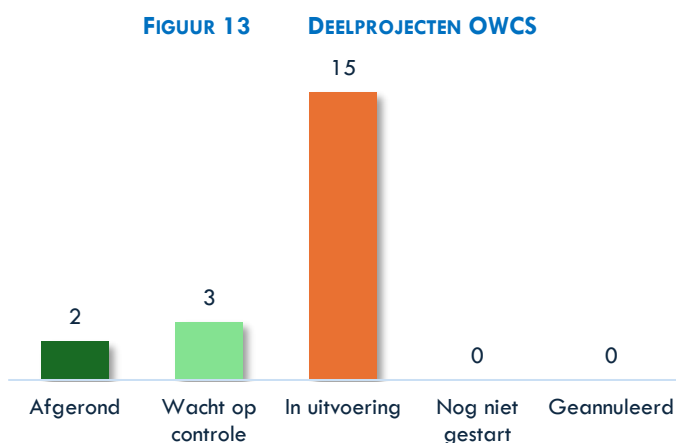
Knelpunten

In de deeltrajectrapportage van het ministerie is het aanwijzen van de juiste persoon voor het in ontvangst nemen van goederen en het vaststellen van prestatiediensten als enig knelpunt aangemerkt.

4.1.7 Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport

Aan de hand van de deelrapportage verkregen van het ministerie hebben wij inzicht gekregen in het traject dat zij volgen om de tekortkomingen weg te werken. Voor een overzicht van de deelprojecten en de status daarvan wordt verwezen naar bijlage 8.

Figuur 13 geeft inzicht in de status van de deelprojecten van OWCS.

Uit de grafiek blijkt dat slechts twee van de twintig deelprojecten afgerond zijn, vijftien zijn nog in uitvoering en drie andere deelprojecten wachten nog op controle. Dit is niet conform planning. Volgens planning hadden veertien deelprojecten inmiddels

⁴⁴ Aansluiting van bestelling, ontvangst en betaling zowel in aantal als bedrag.

gereed moeten zijn, echter zijn er slechts twee gereed.

Bij het nader analyseren van de deeltrajectrapportage van het ministerie constateren wij onder andere dat:

- de oorzaak van de onzekerheid bij de post FVA⁴⁵ met name ligt aan de onzekerheid rondom de studieleningen. Het traject over studielening dreigt te vertragen daar slechts één van de vijf projectactiviteiten die hieronder vallen, in uitvoering is terwijl de overige vier nog niet zijn opgestart;
- van de zes deelprojecten over VGD zijn drie vertraagd en drie dreigen te vertragen. Conform planning zouden vijf van de zes deeltrajecten al afgerond moeten zijn;
- voor de post ‘Subsidies en Overdrachten’ één van de twee deelprojecten conform planning loopt, namelijk het ‘Ontwerpen en implementeren van de richtlijnen’ en het ‘Proces voor inkomensoverdrachten’. Het andere deelproject namelijk ‘Ontwerp en implementatie processen, checklijsten en formats voor subsidies’ dreigt daarentegen te vertragen. De reden hiervoor is volgens de deeltrajectrapportage dat het nemen van beslissingen op zich laat wachten. Voor alle nog niet afgeronde projectactiviteiten onder dit deeltraject, zijnde zes van de negen, geldt dat de einddatum nog niet is bepaald.

Aangezien er niet voor alle projectactiviteiten een einddatum is bepaald bestaat ook geen zekerheid dat deze activiteiten voor 2026 zullen worden afgerond. Daarnaast dreigen diverse van de geplande trajecten de einddatum niet te halen.

In de volgende paragraaf wordt aangegeven welke knelpunten het ministerie aangeeft te ervaren in het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb.

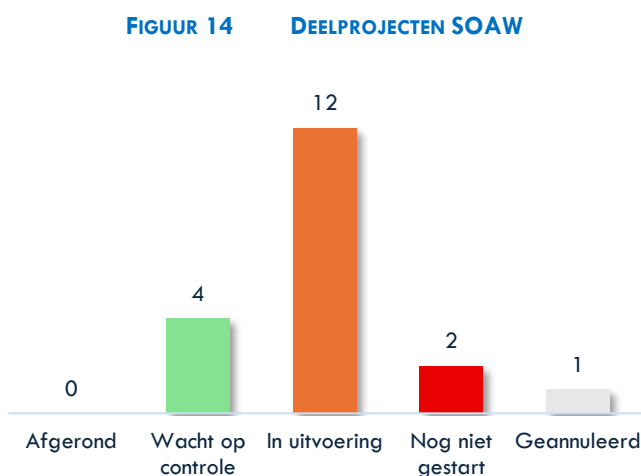
⁴⁵ Financiële Vaste Activa

Knelpunten

Uit de deeltrajectrapportage kan worden opgemaakt dat OWCS voor slechts één deelproject een knelpunt heeft benoemd. Dit is namelijk voor het deelproject 'Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen volgens de Corporate Governance Code (zijnde vijf maanden na balansdatum). In de rapportage is als reden voor het niet voldoen aan de indieningstermijn gegeven dat deze overheidsentiteiten te kampen hebben met een tekort aan personeel en ook onvoldoende budget hebben. De vertraging op de andere deelprojecten is niet toegelicht in de rapportage. Het ministerie heeft in haar rapportage expliciet vermeld dat bij haar geen sprake is van knelpunten.

4.1.8 Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn

Uit de informatie verkregen van het ministerie hebben we inzicht gekregen in de status van de af te werken tekortkomingen. De tekortkomingen zijn ondergebracht in diverse deelprojecten. Voor een overzicht van de deelprojecten en de status daarvan wordt verwezen naar bijlage 9. Onderstaande grafiek geeft inzicht in de status van de deelprojecten van SOAW.

Uit de grafiek blijkt dat geen van de negentien deelprojecten is afgerond. Daarnaast zijn twee van de deelprojecten nog niet gestart. Volgens de planning hadden negen deelprojecten gereed moeten zijn, echter is per einde van het jaar geen enkel project gereed. Verder zijn er vier deelprojecten die nog gecontroleerd moeten worden alvorens bepaald kan worden of deze gereed zijn.

De deelprojecten zijn op hun beurt verdeeld in projectactiviteiten. Bij het nader analyseren van de deeltrajectrapportage van het ministerie constateren wij onder andere dat voor het deeltraject 'Subsidies & Overdrachten' er een deelproject nog niet gestart is. De planning van dit deelproject is nog niet vastgesteld. Bij één deeltraject dreigt er vertraging op te treden doordat de besluitvorming hieromtrent langer heeft geduurd dan verwacht, terwijl één ander deeltraject nog niet is gestart. Bij de meerderheid van de projectactiviteiten die onder dit deeltraject vallen is de planning nog niet bepaald.

Aangezien bij de meerderheid van de projectactiviteiten de planning nog niet is bepaald en ook blijkt dat geen maatregelen zijn genomen om de onzekerheid op de post 'Sociale zekerheid' te

adresseren, kan niet met zekerheid worden bepaald wat het effect hiervan zal zijn op het behalen van de goedkeurende verklaring over de jaarrekening 2026.

In de navolgende paragraaf wordt aangegeven welke knelpunten het ministerie aangeeft te ervaren in het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb.

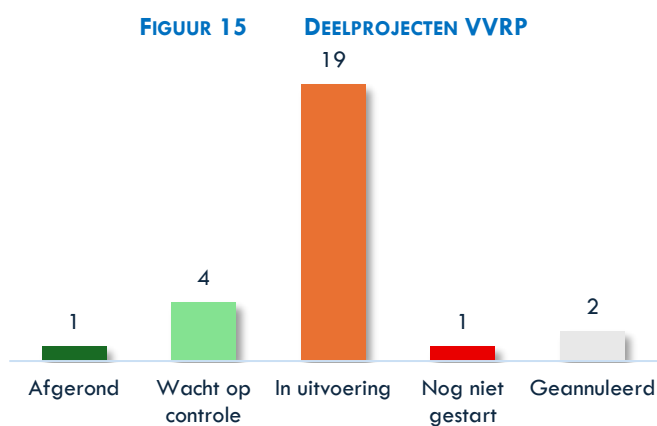
Knelpunten

Het ministerie geeft aan dat er momenteel gebrek is aan personeel. Wegens dit personeelstekort moet de SG zich noodgedwongen bezighouden met dagelijkse operationele taken waardoor zij niet altijd toekomt aan controletaken en strategische taken die eigenlijk bij haar functie horen. Momenteel is er een wervingsproces gaande voor een additionele FC.

Verder geeft het ministerie aan dat vele IT-systemen geïmplementeerd zijn terwijl deze niet op elkaar zijn aangesloten.

4.1.9 Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning

Op ons verzoek heeft het ministerie aangegeven hoe de tekortkomingen zullen worden weggewerkt via de diverse deelprojecten waarmee zij bezig zijn. Voor een overzicht van de deelprojecten en de status daarvan wordt verwezen naar bijlage 10. Hieronder wordt grafisch inzicht gegeven in de status van de deelprojecten van VVRP.

Uit de grafiek blijkt dat slechts 1 van de 27 deelprojecten is afgerond. Eén van de deelprojecten is nog niet gestart, terwijl vier projecten uitgevoerd zijn, maar de uitvoering daarvan dient nog gecontroleerd te worden. Volgens de planning hadden zeventien deelprojecten gereed moeten zijn, echter is er per einde van het jaar

slechts één deelproject gereed.

De deelprojecten zijn op hun beurt verdeeld in projectactiviteiten. Bij het nader analyseren van de deeltrajectrapportage van het ministerie blijkt onder andere dat:

- van de negen deelprojecten die betrekking hebben op MVA, slechts drie volgens planning lopen. Vijf van deze negen deeltrajecten dreigen te vertragen terwijl één deeltraject op controle wacht. Het inventariseren en waarderen van de onroerende goederen van het Land

dreigen vertraging op te lopen. Uit de rapportage blijkt dat het vaststellen van categorieën objecten en het inventariseren van de objecten al is afgerond. De conditiemetingen en waardering van de objecten en inventarisatie van terreinen is nog in uitvoering. Echter het waarderen van de terreinen moet nog worden gestart;

- geen van de deelprojecten die ingepland zijn voor het wegwerken van de tekortkomingen rondom de 'Niet-belastinginkomsten', volgens planning is verlopen. Van de zeven deelprojecten zijn vijf vertraagd en dreigt één te vertragen. Daarnaast wacht één deelproject op controle, namelijk 'Ontwerp en implementatie van toereikende beheersingsmaatregelen in proces keuringen motorrijtuigen'. Dit project diende volgens de planning afgerond te worden in Q1-2022.

Doordat diverse van de projecten die door VVRP moeten worden uitgevoerd om hun tekortkomingen weg te werken, niet volgens planning verlopen en geen activiteiten opgenomen zijn voor het adresseren van de onzekerheden betreffende de post 'Vorderingen', kan geen zekerheid worden verschaft dat deze tekortkomingen voor 2026 zullen worden weggewerkt.

Hierna wordt vermeld welke knelpunten het ministerie aangeeft te ervaren in het wegwerken van de tekortkomingen in het Fb.

Knelpunten

Het ministerie geeft aan dat VVRP een groot en complex ministerie is. Desondanks werkt zij eraan om aan alle procedures en richtlijnen te voldoen. Echter moet rekening worden gehouden dat door de beperkte capaciteit het ministerie niet aan alle controle technische maatregelen kan voldoen. Met name gezien de onderbezetting op de financiële afdeling. Verder geeft VVRP aan dat bewustwording gecreëerd moet worden binnen het ministerie opdat men bewust wordt van het belang van goed Fb. Ook het feit dat niet alle betrokkenen bekend zijn met de financiële procedures, draagt bij tot financiële onrechtmatigheden.

4.2 Volledigheid van het plan van aanpak van de ministeries

Bij het opstellen van de Roadmap 2026 is (zoals vermeld in paragraaf 3.1) uitgegaan van de bevindingen blijken uit de controle van de jaarrekening 2019. De tekortkomingen zijn verdeeld over diverse deelprojecten. Voor elk deelproject is inzichtelijk gemaakt welke resultaten gerealiseerd moeten worden om de geïdentificeerde tekortkomingen op te lossen opdat een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026 mogelijk wordt.

Inmiddels zijn meerdere jaarrekeningen gecontroleerd en is hierover gerapporteerd. Uit de rapportage van de jaarrekeningen vanaf 2020 tot en met 2022 blijken nieuwe tekortkomingen die zich niet hebben voorgedaan in de eerdere jaarrekeningen en dus geen onderdeel zijn van de Roadmap 2026.

Om te voorkomen dat deze tekortkomingen het realiseren van de goedkeurende verklaring over de jaarrekening 2026 in de weg kunnen staan is het belangrijk dat deze tekortkomingen in dit verbetertraject ook de nodige aandacht krijgen zodat zij ook kunnen worden weggewerkt.

In onderstaand overzicht hebben we inzichtelijk gemaakt op welke posten deze tekortkomingen betrekking hebben en het daarmee gemoeide bedrag (per eind 2022) dat niet in het verbetertraject zoals beschreven in hun plan van aanpak/Roadmap wordt aangepakt.

Tabel 6 - Overzicht posten niet opgenomen in het verbetertraject (bedrag in x Naf. miljoen)

Nr.	Jaarrekeningpost	Totaal
1	Overlopende passiva	15,7
2	Sociale zekerheid	88,1
3	Vorderingen	546,2
4	Liquide middelen	2,5
5	Voorzieningen en niet uit de balans blijkende verplichtingen	79,4
6	Kortlopende schulden	160,9
7	Overlopende passiva	6,9
8	Andere inkomsten	67,9
9	Schenken en subsidiebatens	PM
Totaal		967,6

Daarnaast zijn er op bepaalde posten onzekerheden in de jaarrekeningen 2020 tot en met 2022 geconstateerd, die ook van invloed kunnen zijn op de controleverklaring en niet in het traject van de Roadmap 2026 worden aangepakt omdat deze nieuwe bevindingen zijn⁴⁶. Deze omvatten het volgende:

⁴⁶ De reden hiertoe is dat de Roadmap opgesteld is aan de hand van de bevindingen tot het jaar 2019.

1. Er bestaat nog steeds onzekerheid over het opnemen van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds in de jaarrekening van het Land doordat de Lv C-2010 geen duidelijkheid hierover biedt. In de eerder geldende Comptabiliteitsverordening (P.B. 1953, no. 1) was duidelijk voorgeschreven dat dit fonds verantwoord dient te worden in een separate jaarrekening. De Lv C-2010 doet hier geen uitspraak over. Echter moet worden uitgezocht of het fonds onderdeel is van de overheidsmiddelen.
2. Er ontbreekt een onderbouwing van de overboekingen van de post MVA naar de post IVA wat leidt tot onzekerheid in de verantwoording van de IVA in de jaarrekening.
3. Er bestaat onzekerheid met betrekking tot de verantwoorde vorderingen van het Land doordat er geen onderbouwing is van de uitstaande vorderingen en er gebreken zijn in de AO/IB rondom de bijbehorende processen.

Daarnaast dienen de twee onderstaande aspecten die tot onrechtmatigheden leiden, te worden opgeheven zodat zij niet van invloed kunnen zijn op de rechtmatigheidsverklaring die de accountant moet afgeven.

1. De onrechtmatigheid van de opgenomen schuld van NAf 275 miljoen die het Land heeft openstaan bij de CBCS in het kader van de GI-RO Settlement Holding N.V. overeenkomst.
2. De onrechtmatigheid omtrent de lening aan HNO Vastgoed en Beheer N.V. van NAf. 393,1 miljoen.

5. Conclusie en aanbevelingen

5.1 Conclusie

Uit de deelrapportages die wij van de ministeries hebben ontvangen, blijkt dat alle ministeries achterlopen op de planning zoals opgenomen in hun verbeterplan. Gezien de status van de diverse projecten zullen de ministeries hun verbeterprojecten niet tijdig kunnen afronden. In de deeltrajectrapportages wordt niet vermeld in welke stadium de deelprojecten/projectactiviteiten die niet geheel zijn afgerond, zich bevinden. Hierdoor kan geen inzicht worden gegeven in het percentage van voltooiing van de projecten/activiteiten die afgerond hadden moeten zijn. Wij hebben bij alle ministeries geconstateerd dat zij achterlopen op de planning volgens de Roadmap 2026 daar:

- slechts 12 procent van de deelprojecten (zijnde 23 deelprojecten) volgens de Roadmaprapportage van 26 juni 2025 gedurende de afgelopen jaren is afgerond. Tot en met het tweede kwartaal van 2025 hadden conform de Roadmap 2026 160 projecten afgerond moeten zijn. Uitgedrukt in percentage van het totaal aantal projecten komt dit neer op 83 procent ($160/192 * 100\%$). Met andere woorden: de ministeries lopen achter met 71% van het totaal aantal projecten dat afgerond had moeten zijn; van de 23 afgeronde deelprojecten over het jaar 2024 tot en met medio 2025 slechts 5 deelprojecten zijn afgerond. Het zal zeer ambitieus zijn om te verwachten dat de resterende 88 procent⁴⁷ van de deelprojecten binnen het tweede deel van het jaar 2025⁴⁸ wordt afgerond;
- de 49 deelprojecten die op controle wachten niet met de nodige vaart worden afgehandeld om als afgerond te kunnen worden aangemerkt;
- meerdere financiële functies nog moeten worden ingevuld. Hierdoor zijn meerdere deelprojecten vertraagd. Door de schaarste aan arbeidskracht zal het moeilijk zijn om zoveel projecten simultaan uit te voeren;
- ondanks dat er verbeteringen zijn gedaan in de opzet van de interne beheersingsmaatregelen (AO/IB), de effectiviteit van de werking van deze beheersingsmaatregelen bij meerdere gevallen nog moet worden getoetst.

Daarnaast blijkt dat niet alle tekortkomingen die tot fouten danwel onzekerheden leiden, in de verbetertrajecten zijn opgenomen. Met name de tekortkomingen die tot onzekerheden hebben

⁴⁷ 100 procent minus 12 procent

⁴⁸ De maatregelen voor het wegwerken van de tekortkomingen dienen in opzet te bestaan en de werking per 1 januari 2026 afgerond te zijn opdat de fouten en onzekerheden over het jaar 2026 zo minimaal mogelijk zijn.

geleid in de recentere jaarrekeningen (van 2020 tot en met 2022) zijn niet toegevoegd aan de verbeterplannen.

De activiteiten voor het realiseren van de beoogde resultaten zoals genoemd in het Landspakket die onder het thema 'Financieel beheer' en 'Kosten en effectiviteit publieke sector' vallen verlopen voor een groot deel niet op schema.

Artikel 47 van de Lv C-2010 wordt door de ministeries nog steeds onterecht toegepast waardoor rechtmatigheidsfouten blijven voorkomen.

Op basis van bovenvermelde aspecten concludeert de Rekenkamer dat een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening 2026 niet haalbaar is.

5.2 Aanbevelingen

De Rekenkamer beveelt de Staten aan om de minister van Financiën te verzoeken om:

1. de verbetertrajecten te prioriteren en de trajecten met een hoge impact op de jaarrekening voorkeur te geven. Gezien de schaarste aan personeel beveelt de Rekenkamer de regering aan om telkens een aantal verbetertrajecten te prioriteren in plaats van zoveel projecten tegelijk te proberen af te ronden;
2. de vacante financiële functies (verder) in te vullen. Dit zowel ten behoeve van de reguliere werkzaamheden als voor de nodige verbetertrajecten;
3. naast het toetsen van de opzet en bestaan van de AO/IB zoals opgenomen in het verbetertraject, ook aandacht te besteden aan het vaststellen van de effectiviteit van de werking van de AO/IB. Het auditplan van de IA en de taken van de FC en IAD dienen onder meer gericht te zijn op het constateren en corrigeren van eventuele getrouwheids- en rechtmatigheidsfouten gedurende het jaar voordat de jaarrekening wordt opgesteld en gecontroleerd;
4. in het verbetertraject ook de werking van de AO/IB op te nemen zodat de betreffende maatregelen in het verbetertraject als afgerond kunnen worden aangemerkt pas als vastgesteld is dat de genomen maatregelen effectief zijn;
5. om te voorkomen dat de tekortkomingen die tot onzekerheden hebben geleid in de recentere jaarrekeningen (van 2020 tot en met 2022), het realiseren van de goedkeurende verklaring over de jaarrekening 2026 in de weg kunnen staan is het belangrijk dat deze tekortkomingen toegevoegd worden aan het verbetertraject zodat zij de nodige aandacht krijgen en kunnen worden weggewerkt;

6. het percentage van voltooiing van de deelprojecten die nog in uitvoering zijn in de deeltrajectrapportage van de ministeries op te nemen zodat de rapportage een beter inzicht geeft in de voortgang van de projecten.

6. Ambtelijke en bestuurlijke reacties

6.1 Reactie het Ministerie

Het rapport is in het kader van de hoor en wederhoor procedure op 26 november 2024 in conceptvorm door de Rekenkamer aan zowel de ministers als de SGs (ad interim) van de negen ministeries aangeboden. Aan hen is gevraagd om uiterlijk 10 december 2024 op het concept te reageren. Middels brief d.d. 2 december 2024 heeft de Minister-President, namens de regering, gecommuniceerd dat, gezien de komende begrotingbehandeling in de Staten en de daarbij horende behandeling van de Ontwerplandsverordening van de Begroting 2025, de door de Rekenkamer gestelde deadline voor een reactie op het conceptrapport niet haalbaar is. Hij gaf aan dat, gelet op de door hem vermelde reden, een reactie namens alle ministeries ter wederhoor eerder dan 7 februari 2025 niet mogelijk zal zijn. Als reactie hierop heeft de Rekenkamer de Minister-President middels een brief d.d. 2 december 2024 gecommuniceerd dat uitstel wordt verleend tot uiterlijk 10 januari 2025. Op 23 januari 2025 is de Rekenkamer door de PBR benaderd met het verzoek om het conceptrapport te bespreken. De Rekenkamer heeft ingestemd met het verzoek om het conceptrapport te bespreken op 27 januari 2025.

In de bespreking heeft de PBR opgemerkt dat het conceptrapport niet de recente status van de realisatie van de deeltrajecten van alle ministeries weergeeft.

Hierop heeft de Rekenkamer als reden gegeven dat ondanks meerdere verzoeken van haar aan de ministeries om hun deeltrajectrapportages te sturen, de ministeries niet alle (recente) deeltrajectrapportages over het jaar 2024 naar de Rekenkamer hebben verstuurd. Hierdoor kon de Rekenkamer niet voor alle ministeries een recente status van de realisatie van hun deeltrajecten in het conceptrapport verwerken. Aan de PBR is uitgelegd dat de Rekenkamer haar rapporten opstelt op basis van de aan haar ter beschikking gestelde informatie. Omdat informatie niet volledig is verstrekt door de ministeries, werd in het conceptrapport vermeld dat niet van alle ministeries de meest recente informatie (deeltrajectrapportage) is ontvangen. De PBR heeft verzocht om alsnog de meest recente deeltrajectrapportages van de ministeries te verwerken en heeft toegezegd zorg te dragen dat de ministeries de ontbrekende rapportages alsnog naar de Rekenkamer zouden sturen. De ontbrekende rapportages (van 7 november 2024) zijn door de PBR gestuurd en op basis daarvan is het conceptrapport waar nodig aangevuld en bijgewerkt. Ook is het rapport bijgewerkt op basis van de inmiddels ontvangen Roadmaprapportage van Q1 en Q2-2025.

Op 13 februari 2025 heeft de Rekenkamer van de PBR een e-mail ontvangen waarin is aangegeven dat de minister van Financiën besloten heeft om eerst een ambtelijke conceptreactie

naar de Rekenkamer te versturen. In de ambtelijke reactie heeft de PBR vermeld dat gewenst is dat de Rekenkamer alle gerealiseerde trajecten die mogelijk kunnen leiden tot een goedkeurende controleverklaring in het rapport, worden vermeld. Wij merken hierbij op dat het aantal gerealiseerde deelprojecten per ministerie in het rapport is genoemd. Daarnaast is in de bijlagen van het rapport de status per deelproject voor alle ministeries opgenomen. In ons e-mailbericht van 17 februari 2025 hebben wij PBR ingelicht dat het onderzoek van de Rekenkamer niet gericht is op het uitzoeken en rapporteren van alle trajecten die de regering heeft uitgevoerd. Het onderzoek is gericht op de haalbaarheid van een goedkeurende verklaring op de jaarrekening 2026. Vandaar dat aandacht wordt besteed aan hetgeen nog gedaan moet worden om dit doel te bereiken. In dit kader zijn de trajecten die nog uitgevoerd moeten worden, om de tekortkomingen die kunnen leiden tot het wegwerken van onzekerheden en onjuistheden in de jaarrekening van belang. Vandaar dat in het rapport hieraan aandacht wordt besteed.

Verder blijkt uit de reactie van het PBR dat het wenselijk is dat de Rekenkamer ook over maatregelen genomen in het kader van belastingheffing die hebben geleid tot verbetering van de overheidsfinanciën en de liquiditeitspositie van de overheid, rapporteert. Dit terwijl deze aspecten geen onderdeel van het object van onderzoek vormen. Wij moeten hierbij vermelden dat de Rekenkamer het doel van het onderzoek voor ogen dient te hebben en wij kunnen niet over aspecten die geen onderdeel van het onderzoek vormen rapporteren.

6.2 Bestuurlijke reactie

De Rekenkamer heeft zoals gecommuniceerd in de bespreking gehouden met de PBR op 27 januari jl. dat het aangepaste conceptrapport wederom aan de regering zal worden aangeboden voor haar reactie. Het rapport is in dit kader op 11 juli 2025 aan de ministers aangeboden voor bestuurlijk wederhoor. De uiterlijke datum waarop de ministers konden reageren was 25 juli 2025.

Op 17 juli 2025 hebben wij van de Kabinetschef van BPD een emailbericht ontvangen met het verzoek voor verlenging. Aan hen is een verlenging van één week gehonoreerd/ toegekend. Echter, wij hebben tot het moment van uitbrengen van dit rapport geen reactie van BPD ontvangen.

Verder hebben wij op 2 augustus 2025 (na het verstrijken van de wederhoor periode) een emailbericht van de Secretaris-Generaal van VVRP ontvangen met het verzoek namens de minister om de reactietermijn met twee weken te verlengen. Dit verzoek werd niet in behandeling genomen aangezien het verzoek na het verstrijken van de reactietermijn binnen is gekomen.

Op 11 augustus jl. hebben wij een emailbericht van de minister van SOAW ontvangen met haar reactie op het conceptrapport. In haar reactie geeft de minister aan dat zij kennis heeft genomen

Rapport Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026

van het conceptrapport waarin de Rekenkamer constateert dat SOAW in de Roadmap 2026 een totaal van 18 deelprojecten heeft en dat volgens de planning 9 hiervan reeds afgerond hadden moeten zijn, maar dat op dit moment geen enkel project volledig is afgerond.

De minister heeft in haar reactie aangegeven dat deze achterstand grotendeels ontstaan is in de periode vóór haar aantreden en dat zij zich erop richt om binnen de mogelijkheden en afhankelijkheden die er zijn, voortgang te realiseren. Om dit te bevorderen geeft de minister aan zich in te zetten op de volgende acties:

- 1) Het versnellen van de lopende deelprojecten door samen met de SG en projectleiders alle 18 deelprojecten te analyseren, prioriteit te geven aan de 9 reeds achterstallige projecten en realistische deadlines af te spreken, met oog op de afhankelijkheden van de andere partijen.
- 2) Het aanvullen van de capaciteit door waar cruciale functies binnen SOAW, die momenteel niet bezet zijn, binnen de beschikbare middelen, tijdelijk te versterken en in te zetten om vertraging vanwege personele onderbezetting zoveel mogelijk te beperken.
- 3) Het waarborgen van effectieve uitvoering door maatregelen niet alleen op papier vast te leggen maar ook te toetsen op effectiviteit.
- 4) Het toevoegen van nieuwe bevindingen door eventuele tekortkomingen die in de meest recente jaarrekeningen zijn vastgesteld en relevant zijn voor SOAW, waar mogelijk op te nemen in het verbeterplan van SOAW zodat deze tekortkomingen geen nieuwe blokkade vormen voor het traject richting 2026.
- 5) Het transparant rapporteren, door de Staten periodiek te informeren over de voortgang inclusief het percentage van voltooiing en eventuele bestuurlijke beslispunten alsook de externe factoren die de voortgang beïnvloeden.

Verder geeft de minister aan dat haar streven is dat SOAW ruim vóór eind 2025 op schema ligt om geen belemmering te vormen voor het behalen van een goedkeurende controleverklaring 2026. Zij onderkent daarbij dat dit afhankelijk is van meerdere factoren, waaronder interdepartementale samenwerking, tijdige besluitvorming en de beschikbaarheid van middelen.

Wij hebben van geen van de andere ministers een reactie op het conceptrapport ontvangen.

7. Nawoord Rekenkamer

Door de tekortkomingen binnen het Fb en het niet voldoen aan de minimale eisen blijft het een uitdaging voor het Land om over het voorgenomen boekjaar 2026 een goedkeurende controleverklaring te krijgen. Dit aangezien sprake is van zeer geringe vooruitgang op de twee lopende trajecten die dienen bij te dragen tot het verbeteren van het financieel beheer en het verminderen van de fouten en onzekerheden in de jaarrekening alsook het verbeteren van het functioneren van het overheidsapparaat, namelijk van de Roadmap en het Landspakket. Dit aangezien de ministeries een gering aantal van de deelprojecten binnen deze twee trajecten hebben afgerond. Het niet tijdig kunnen afronden van deze deelprojecten is gelegen in het feit dat de regering met name het invullen van de financiële functies noodzakelijk voor de uitvoering van deze trajecten niet tijdig kon invullen. Daarnaast wist de regering geen prioriteit te stellen om met de geringe beschikbare capaciteit zorg te dragen voor een plan van aanpak om een effectievere uitvoering van de deelprojecten te garanderen.

De Rekenkamer is dan ook van mening dat gezien de eerdere vermelde tekortkomingen het bereiken van een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening 2026 niet haalbaar is. Zolang deze aspecten niet met de nodige slagvaardigheid worden aangepakt, zal het voor de jaarrekeningen na 2026, een streven blijven.

Bijlage 1 Minimale eisen volgens Lv Fb

De minimale eisen voor een ordelijk en controleerbaar Fb⁴⁹ worden hieronder opgesomd en waar nodig kort toegelicht.

- a. **De preventieve beveiliging met betrekking tot het handelen door het aanbrengen van beperkingen in de bevoegdheden van de functionarissen.** Dit houdt in dat binnen de meest bepalende processen de vereiste functiescheidingen tussen bijvoorbeeld degene die een verplichting aangaat en degene die deze controleert, tenminste aanwezig dienen te zijn teneinde de betrouwbaarheid van de informatie te kunnen waarborgen.
- b. **De voorwaarden voor de uitoefening van interne controle zoals een interne controlefunctie.** Dit houdt in dat de controlefuncties met bekwame mensen zijn ingevuld en dat de audit charter en jaarlijkse audit plan worden nageleefd.
- c. **De tekenbevoegdheden dienen geregeld te zijn.** Het betreft de tekenbevoegdheden voor onder andere het aangaan van verplichtingen en de betaalbaarstelling van facturen door de betalingsordonnateurs.
- d. **Het opstellen van instructies, richtlijnen, normen en budget voor de verantwoordelijke overheidsfunctionarissen.** De ministeries dienen te beschikken over instructies, richtlijnen en normen inzake onder andere het aangaan van verplichtingen, de subsidies en de overdrachten en hun inkomsten. Deze instructies dienen over het algemeen door FIN te zijn uitgevaardigd, door de RvM of door de verantwoordelijke minister(s).
- e. **De vastlegging van de administratieve organisatie in een handboek.** Dit is een handboek inzake de AO/IB dat aan de gebruikers inzicht verschaft in onder andere de processen en de richtlijnen die zij dienen te volgen bij de diverse processen.
- f. **De beveiliging van de bezittingen.** Dit betreffen formele regels en procedures voor het beheren en bewaken van de materiële bezittingen van het Land.
- g. **De juiste, tijdige en volledige registratie van transacties in de financiële administratie.**
- h. **De informatiebeveiliging van de gegevens vastgelegd in de financiële administratie.**
- i. **De controle op de administratie van de gegevens en de informatie die hieruit volgt.**
- j. **De controle dat de eigendommen van de overheid bestaan en aanwezig zijn.**
- k. **De controle op primaire verantwoordingsverslagen zoals managementrapporten.**
- l. **De toetsing van de gehanteerde normen bij de controle bedoeld in de onderdelen i tot en met k.**

⁴⁹ Lv Fb artikel 2 lid 3

Bijlage 2 Deelprojecten AZ

Nr.	Deelproject	Status
Subsidies & Overdrachten		
1	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor inkomensoverdrachten.	In uitvoering
2	Zorgdragen dat relevante personen training subsidiebeheer volgen.	Afgerond
3	Ontwerp en implementatie processen, checklijsten en formats voor subsidies.	In uitvoering
4	Zorgdragen voor adequate (Programma van Eisen) PvEs.	Nog niet gestart
5	Opstellen timeline voor subsidieproces.	Afgerond
6	Aanwijzen contactambtenaar.	Afgerond
7	Zorgdragen dat contactambtenaar training subsidiebeheer volgt.	Afgerond
Financiële vaste activa		
8	Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (5 maanden na balansdatum).	In uitvoering
Materiële vaste activa		
9	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
10	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
11	Implementeren handleiding rekeningschema	In uitvoering
12	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
13	Zorgdragen dat relevante documenten gearchiveerd worden bij de desbetreffende transactie in Enterprise One bij de verkoop van onroerende goederen.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
14	Aanscherpen en implementeren contracten procedure.	In uitvoering
15	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
16	Implementeren kwartaalafsluiting (inclusief ouderdomsanalyse).	In uitvoering
17	Zorgdragen voor functiescheiding tussen bestel-, ontvangst- en bewaarfunctie.	In uitvoering
18	Ontwerpen en implementeren van richtlijnen voor controle op juistheid van de verrichte betalingen.	Nog niet gestart
19	Implementeren richtlijnen en procedures archiveren van financiële bescheiden.	Wachten op controle
Niet belastinginkomsten		
20	Zorgdragen dat de verantwoordelijkheid voor de bedragen in de begroting gelegd worden bij de minister die met het beheer van de betreffende functie in de begroting is belast.	Afgerond
Besluiten		
21	Maken van werkafspraken tussen Secretariaat Raad van Ministers, Ministerie van Financiën en SOAB ter verkrijging van inzicht in besluitenlijsten Raad van Ministers.	In uitvoering

Bijlage 3 Deelprojecten BPD

Nr.	Deelproject	Status
Beloning van Personeel		
1	Opschoning en digitalisering personeelsadministratie (waaronder actualisering gegevens in Paymaster).	In uitvoering
2	Training en uitvoering van risicoanalyses.	In uitvoering
3	Ontwerp en implementatie processen en werkinstructies personeelsadministratie.	In uitvoering
4	Ontwerp en implementatie processen en werkinstructies salarisadministratie.	In uitvoering
5	Zorgdragen voor voldoende functiescheiding bij afwezigheid van de directeur a.i.	Afgerond
6	Zorgdragen dat een registratie van ontvangen documenten inzake mutaties in Motion wordt bijgehouden en dat de dagelijkse totale registraties in Motion hiermee worden afgestemd.	In uitvoering
7	Zorgdragen dat de invoer van landsbesluiten en raadsbeslissingen in Motion formeel door een andere medewerker gecontroleerd wordt.	In uitvoering
8	Werving en inwerking van ontbrekend deskundig personeel (Afdeling SA).	In uitvoering
9	Zorgdragen voor voldoende functiescheiding tussen registrerende functie en controlerende functie (Afdeling SA).	In uitvoering
10	Zorgdragen dat registraties in Motion afgestemd worden met de onderliggende documenten (Afdeling SA).	Wacht op controle
11	Zorgdragen voor controle technische functiescheiding zowel qua procedure als systeemtechnisch (Afdeling SA).	In uitvoering
12	Zorgdragen dat de twee controleurs controlewerkzaamheden uitvoeren (Afdeling PA).	In uitvoering
13	Ontwerpen van het proces 'Registreren raadsbeslissingen, aanstellingsbesluiten en ministeriële beschikkingen' en ondersteunen bij implementatie.	In uitvoering
14	Zorgdragen voor archivering van de eventuele verrichte aansluitingen tussen bronsalarissen (brongegevens) en desbetreffende landsbesluiten (aanstellingsbesluiten).	Wacht op controle
15	Interne controle voeren op getrouwheid en rechtmatigheid van de opgenomen personeelsgegevens in Motion en de door gevoerde mutaties in salarisadministratie.	In uitvoering
Materiële vaste activa		
16	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
17	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
18	Zorgdragen dat financial controllers danwel de financiële medewerkers van de betreffende ministeries hun verantwoordelijkheid dragen voor implementatie van de richtlijnen voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
19	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
20	Zorgdragen dat relevante documenten gearhiveerd worden bij desbetreffende transactie in Enterprise One bij de verkoop van onroerende goederen.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
21	Aanscherpen en implementeren contractenprocedure.	In uitvoering
22	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
23	Zorgdragen voor naleving van en controle op centrale en tijdige indiening van facturen.	Wacht op controle

Nr.	Deelproject	Status
24	Introductie kassasysteem waarin alle producten en vastgestelde tarieven staan voorgeprogrammeerd.	In uitvoering
25	Aanbrengen noodzakelijke functiescheiding tussen ontvangst, afgifte, registratie van producten en registratie en controle van opbrengsten in verband met IDs, paspoorten en overige producten.	In uitvoering
26	Aanbrengen noodzakelijke functiescheiding tussen ontvangst, afgifte, registratie van producten en registratie en controle van opbrengsten in verband met rijbewijzen.	In uitvoering
27	Ontwerp en implementatie toereikende beheersingsmaatregelen voor verkoopproces zegels.	In uitvoering
28	Ontwerp en implementatie richtlijnen, procedures en instructies voor alle opbrengst genererende activiteiten van Bureau Rijbewijzen.	In uitvoering
29	Opstellen van checklijsten voor het afhandelen van aanvragen voor het verkrijgen van de verschillende producten van Bureau Rijbewijzen.	In uitvoering

Bijlage 4 Deelprojecten EO

Nr.	Deelproject	Status
Subsidies en Overdrachten		
1	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor inkomensoverdrachten.	In uitvoering
2	Ontwerp en implementatie processen, checklijsten en formats voor subsidies.	In uitvoering
Financiële vaste activa		
3	Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (vijf maanden na balansdatum).	In uitvoering
Materiële vaste activa		
4	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
5	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
6	Implementeren handleiding rekeningschema.	In uitvoering
7	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
8	Zorgdragen dat relevante documenten gearhiveerd worden bij de desbetreffende transactie in Enterprise One bij de verkoop van onroerende goederen.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
9	Actualiseren en bekend maken richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	Afgerond
10	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
11	Uitvoeren controle op naleving richtlijnen aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
12	Implementeren kwartaalafsluiting (inclusief ouderdomsanalyse).	In uitvoering
13	Zorgdragen voor functiescheiding tussen bestel-, ontvangst- en bewaarfunctie.	Wacht op controle
14	Ontwerpen en implementeren van richtlijnen voor controle op juistheid van de verrichte betalingen.	Nog niet gestart
15	Ontwerp en implementatie richtlijnen, procedures en instructies omtrent de financiële afhandeling en verantwoording van de opbrengst genererende stromen van Visserij.	Wacht op controle
16	Uitvoeren periodieke controles op volledigheid opbrengsten Visserij.	Wacht op controle
17	Formaliseren wijziging Landsbesluit visserij op volle zee.	Afgerond
18	Ontwikkelen en communiceren sanctiebeleid in verband met IUU regulations.	In uitvoering

Bijlage 5 Deelprojecten FIN

Nr	Deelproject	Status
Versterking financiële functie		
1	Werven en selecteren financieel directeurs en financial controllers.	In uitvoering
2	Opstellen specifieke functiebeschrijving voor de financiële directeurs, financial controllers en internal auditors.	Afgerond
3	Evalueren van de performance van de financiële directeurs en de financial controllers.	Nog niet gestart
4	Formaliseren van de taken en verantwoordelijkheden van de afdeling IA van het Ministerie van Financiën.	Wacht op controle
5	Opzetten en implementeren auditcharter en internal auditplan door afdeling IA van het Ministerie van Financiën.	In uitvoering
6	Evalueren naleving van de auditcharter en jaarlijkse internal auditplan door de afdeling IA van het Ministerie van Financiën.	In uitvoering
7	Formaliseren van de taken, verantwoordelijkheden en jaarplan van de afdeling AO/IC (Intern Beheer) van het Ministerie van Financiën.	Afgerond
8	Implementeren jaarplan afdeling AO/IC.	Wacht op controle
Subsidies en Overdrachten		
9	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor inkomensoverdrachten gereed te hebben bij komende controles zodat hier controle op kan plaatsvinden.	In uitvoering
10	Ontwerpen landsbesluit voor overdrachten.	Geannuleerd
11	Ontwerp en implementatie processen, checklijsten en formats voor subsidies.	In uitvoering
12	Opstellen timeline voor subsidieproces.	Afgerond
Financiële vaste activa		
13	Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (5 maanden na balansdatum).	In uitvoering
Materiële vaste activa		
14	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
15	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
16	Actualiseren handleiding rekeningschema.	In uitvoering
17	Implementeren handleiding rekeningschema.	In uitvoering
18	Zorgdragen dat de controle door de financiële medewerkers op elkaars gevoerde correcties in de financiële administratie Enterprise One zichtbaar gemaakt worden.	Wacht op controle
19	Invoeren van zichtbare controle op vorming en mutaties van objecten in de sub-administratie materiële vaste activa.	Wacht op controle
20	Uitvoeren IT-onderzoek ter bepaling of objecten automatisch ingelezen kunnen worden in de sub-administratie materiële vaste activa.	Afgerond
21	Automatiseren van de registratie van objecten in de sub-administratie materiële vaste activa.	Geannuleerd
22	Zorgdragen dat opleveringsdatum conform factuur gehanteerd wordt als aanschafdatum (conform richtlijnen materieel beheer).	Wacht op controle

Nr	Deelproject	Status
23	Ontwerpen en implementeren richtlijnen en proces voor afschrijving.	In uitvoering
24	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor impairment test.	In uitvoering
25	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
26	Vaststellen economische en juridische eigendom van woningen in beheer van FKP.	Wacht op controle
27	Zorgdragen dat relevante documenten gearchiveerd worden bij de desbetreffende transactie in Enterprise One bij de verkoop van onroerende goederen.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
28	Aanscherpen en implementeren contractenprocedure.	In uitvoering
29	Actualiseren en bekend maken richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	Afgerond
30	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
31	Uitvoeren controle op naleving richtlijnen aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
32	Ontwerpen en implementeren proces voor kwartaalafsluiting (inclusief ouderdomsanalyse).	In uitvoering
33	Actualiseren en implementeren AO-procedure Afhandelen van facturen en declaraties.	In uitvoering
34	Zorgdragen voor naleving richtlijnen inzake zichtbare controle en autorisatie van betalingen.	Wacht op controle
35	Toepassen zichtbare vier-ogen-principe bij wijziging stamgegevens.	Wacht op controle
36	Zorgdragen voor functiescheiding bij betalingsprocedures.	Wacht op controle
37	Ontwerpen en implementeren van richtlijnen voor controle op juistheid van de verrichte betalingen.	In uitvoering
38	Beperken van de rechten van de medewerker beleidsuitvoering in Enterprise One.	In uitvoering
39	Ontwikkelen en implementeren IT-Beleid.	Nog niet gestart
40	Ontwerpen en implementeren IT-processen.	Nog niet gestart
41	Uitvoeren (jaarlijkse) risico- en impactanalyse.	In uitvoering
42	Ontwerpen en implementeren proces inzake service level management.	Nog niet gestart
43	Ontwikkelen en implementeren informatiebeveiligingsbeleid (onder andere wachtwoord, logische toegangsbeveiliging, wijzigingsbeheer en log monitoring).	In uitvoering
44	Zorgdragen voor security awareness training.	In uitvoering
45	Ontwerpen en implementeren processen voor logische toegangsbeveiliging (netwerk, informatiesystemen en databases Financiën).	Wacht op controle
46	Zorgdragen voor en implementeren centraal registratiesysteem voor alle aanvragen voor het toekennen, wijzigen en/of intrekken van toegangsrechten tot Enterprise One.	Wacht op controle
47	Beperken generieke accounts (Enterprise One en Active Directory).	Wacht op controle

Nr	Deelproject	Status
48	Ontwerpen en implementeren autorisatiematrix.	In uitvoering
49	Beperken accounts met speciale bevoegdheden.	Wacht op controle
50	Opstellen overzicht met beheerders informatiesystemen, type toegang en taken.	In uitvoering
51	Ontwerpen en implementeren wijzigingsproces (Applicaties Financiën).	In uitvoering
52	Ontwerpen en implementeren back-up en herstelproces.	Wacht op controle
53	Opvragen en beoordelen derdenverklaring (ISAE 3402- type 2).	In uitvoering
54	Ontwerpen en implementeren plannen en procedures voor bedrijfscontinuïteit.	Nog niet gestart
55	Bepalen frequentie en uitvoeren van volledige disaster recovery- en een uitwijktest.	Nog niet gestart
Niet belastinginkomsten		
56	In kaart brengen en communiceren aard van de diverse inkomstenrekeningen die gebruikt worden en de soorten opbrengsten die hierop verantwoord moeten worden.	In uitvoering
57	Ontwerp en implementatie proces voor vaststelling volledigheid opbrengsten ten gunste van het Ministerie van Financiën.	In uitvoering
Begrotingsoverschrijdingen		
58	Uitvoeren van begrotingsdoorlichting.	Afgerond
59	Invoeren proces waarbij verwachte ontwikkelingen omtrent mogelijke begrotingsoverschrijdingen tijdig worden gesignaleerd en per 15 november van het lopende dienstjaar inzichtelijk zijn.	Nog niet gestart
Bevestiging bij de jaarrekening		
60	Belang van betreffende bevestiging benadrukken en toelichten bij de Raad van Ministers.	Afgerond
61	Ondertekening door Raad van Ministers van bevestiging bij de jaarrekening.	In uitvoering
62	Onderzoeken mogelijkheid voor separate jaarrekening en controleverklaring per ministerie.	In uitvoering
DOUANE		
Verbruik goederen en diensten		
63	Aanscherpen en implementeren contractenprocedure.	In uitvoering
64	Actualiseren en bekend maken richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	Afgerond
65	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
66	Zorgdragen voor naleving van en controle op centrale en tijdige indiening van facturen.	Afgerond
67	Zorgdragen dat betalingen door een tekenbevoegde worden geautoriseerd.	Wacht op controle
68	Zorgdragen dat betaaladvieslijsten door de Douane worden gecontroleerd voordat de betaling door het Ministerie van Financiën plaatsvindt.	Geannuleerd
Belastingen-Douane		
69	Ontwerp en implementatie proces voor administratieve controles inzake autodealers.	In uitvoering

Nr	Deelproject	Status
70	Ontwerp en implementatie proces administratieve controles inzake distilleerderijen.	In uitvoering
71	Verrichten administratieve controles bij blauwe codes.	Geannuleerd
72	Archiveren van de onderliggende documenten behorende bij gele codes.	Afgerond
73	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces in verband met bijzonder invoerrecht op benzine.	Nog niet gestart
74	Actualiseren beschrijving en implementeren van het vier-ogen principe bij fysieke controles.	In uitvoering
75	Periodiek aanpassen van selectiecriteria voor het uitvoeren van fysieke en administratieve controles.	In uitvoering
76	Ontwikkeling en implementatie wachtwoordbeleid voor het netwerk van Douane gebaseerd op geldende (ISO) normen.	Wacht op controle
77	Ontwikkeling en implementatie wachtwoordbeleid voor ASYCUDA gebaseerd op geldende (ISO) normen.	Wacht op controle
78	Aanbrengen van scheiding tussen applicatiebeheerfunctionaliteit en applicatiegebruikersrechten voor ASYCUDA middels autorisatiematrix.	In uitvoering
79	Zorgdragen voor schriftelijke vastlegging van aanvragen ten aanzien van nieuwe accounts, het wijzigingen van accounts of het verwijderen van accounts voor ASYCUDA.	In uitvoering
80	Zorgdragen voor schriftelijke vastlegging van aanvragen ten aanzien van nieuwe accounts, het wijzigingen van accounts of het verwijderen van accounts voor het netwerk van Douane.	In uitvoering
81	Ontwerp en implementatie procedure voor afmelding van gebruikers van het netwerk van Douane.	In uitvoering
82	Ontwerp en implementatie procedure voor afmelding van gebruikers van ASYCUDA.	In uitvoering
83	Uitvoeren periodieke controle op toegangsrechten.	In uitvoering
84	Ontwerp en implementatie wijzigingsbeleid en wijzigingsproces met betrekking tot ASYCUDA.	In uitvoering
85	Bij wijzigingen van tevoren testplan, acceptatiecriteria en testscenario definiëren.	In uitvoering
86	Zorgdragen voor functiescheiding bij het wijzigen van stamgegevens/Ontwerp en implementatie wijzigingsproces.	In uitvoering
87	Ontwerp en implementatie fysieke beveiligingsbeleid en toegangsprocedure.	In uitvoering
88	Herinrichten serverruimte.	In uitvoering
89	Ontwerp en implementatie back-up en recovery proces.	In uitvoering
90	Gebruik maken van de functie 'automatische toewijzing van aangiftes'.	Afgerond
91	Bijhouden van fysieke controles en de resultaten daarvan in ASYCUDA.	In uitvoering
92	Registratie van loginformatie uitbreiden in ASYCUDA zodat het inzichtelijk is op veldniveau welke wijzigingen specifiek door een gebruiker hebben plaatsgevonden.	Wacht op controle
93	Ontwerp en implementatie proces voor het periodiek monitoren van de logfiles.	In uitvoering
94	Bijhouden van rapportages met betrekking tot de monitoring van de logfiles.	In uitvoering

Nr	Deelproject	Status
ONTVANGER		
95	Zorgdragen dat kassiers hun kasafdrachten in aanwezigheid van de plaatsvervangende hoofdkassier tellen en hierna afdragen.	Afgerond
96	Zorgdragen voor naleving van de kasprocedures.	Wacht op controle
97	Inplannen en periodiek uitvoeren van (on)aangekondigde kasopnames.	Wacht op controle
98	Afspraken maken met de hoofdkassier en de kassiers inzake kasverschillen en communiceren van de gevolgen voor de kassiers.	Wacht op controle
99	Zorgdragen voor archivering van alle stukken opdat achteraf tijdens controle kan worden bewezen dat verantwoording volledig en juist zijn en dat de registratie in GOS juist is geschied.	In uitvoering
100	Zorgdragen dat de ingevulde controleformulieren consequent door de kascontrole medewerkers ondertekend worden met vermelding van de controledatum.	Afgerond
101	Zorgdragen voor het toepassen van een zichtbare aftekening door degene die het voorstel tot kwijtschelding voorbereidt (de invorderaar/bakhouder) en vervolgens zichtbare aftekening en stempeling door de teamleider.	Wacht op controle
102	Werven van de benodigde medewerker(s) opdat de benodigde interne controlewerkzaamheden adequaat uitgevoerd kunnen worden.	Wacht op controle
103	Opgevraagde lijst van veilingen alsnog op te leveren of in ieder geval gereed te hebben bij komende controles zodat hier controle op kan plaatsvinden.	Wacht op controle.
104	Zorgdragen dat consultants BearingPoint alleen toegang krijgen tot testomgeving en alleen indien noodzakelijk tot de productieomgeving middels tijdelijke autorisatie.	Wacht op controle
105	Zorgdragen dat: - voor iedere gebruiker één unieke user-id/account aangemaakt wordt; - de dubbele accounts inactief gemaakt worden; een gebruikersnaam geen indicatie van de bevoegdheid weergeeft, maar dat er een unieke gebruikersnaam gehanteerd wordt voor iedere gebruiker.	Afgerond
106	Ontwikkelen van een wachtwoordbeleid en adequate wachtwoordinstelling in GOS dat gebaseerd is op algemeen geldende normen (bijvoorbeeld ISO 27002).	Wacht op controle
107	Aanpassen rechten van de accounts die niet conform de functiebeschrijving zijn aangemaakt conform functiebeschrijving/autorisatielijst.	In uitvoering
108	Ontwerp en implementatie autorisatieproces en autorisatiematrix voor de toewijzing van speciale bevoegdheden.	In uitvoering
109	Ontwerp en implementatie formele procedure voor het afmelden van gebruikers in samenwerking met de HR-afdeling.	In uitvoering
110	Ontwerp en implementatie proces voor het periodiek controleren van aanwezige autorisaties en logbestanden voor het netwerk en het GOS-systeem.	In uitvoering
111	Beveiliging logbestanden tegen ongeautoriseerde toegang en inrichting beheersmaatregelen ter bescherming tegen onbevoegde wijzigingen en operationele problemen met de logvoorzieningen.	In uitvoering
112	Toegangspassen na het beëindigen van het dienstverband tijdig te deactiveren.	Wacht op controle
113	Ontwerp en implementatie wijzigingsbeleid en wijzigingsbeheer proces.	In uitvoering

Nr	Deelproject	Status
114	Ontwerp en implementatie back-up en herstelproces.	In uitvoering
115	Regelmatig controleren en testen herstelprocedures om te waarborgen dat ze doeltreffend zijn en dat ze kunnen worden uitgevoerd volgens de operationele herstelprocedures en binnen de gestelde tijd.	Nog niet gestart
116	Gebruiker account ONTWINM eventueel verwijderen uit de gebruikersgroep PFC indien de toegekende rechten niet conform zijn functie en behoeften zijn toegekend.	Afgerond
117	Kassiersrechten beperken tot functionarissen die de kassiersfunctie hebben.	Wacht op controle
118	Afstemming tussen Ontvanger en Inspectie der Belastingen over de verantwoorde opgelegde aanslagen in de jaarrekening door Ontvanger.	Geannuleerd
119	Zorgdragen voor eenduidige en toereikende onderbouwing van de bedragen opgenomen in het model J die aansluit met de opgenomen toelichting in de jaarrekening.	Geannuleerd
120	Opnemen van de opgelegde aanslagen voor afvalstoffenbelasting en logeergastenbelasting in het model J.	Geannuleerd
121	Voorspellende waarde model J.	Geannuleerd

Bijlage 6 Deelprojecten GMN

Nr.	Deelproject	Status
Subsidies en Overdrachten		
1	Ontwerp en implementatie processen, checklijsten en formats voor subsidies.	In uitvoering
2	Zorgdragen voor subsidiebeleid, jaarplannen en risicoanalyse.	In uitvoering
Financiële vaste activa		
3	Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekeningen tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (5 maanden na balansdatum).	In uitvoering
Materiële vaste activa		
4	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
5	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaal uitgaven.	In uitvoering
6	Implementeren handleiding rekeningschema.	In uitvoering
7	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
8	Zorgdragen dat relevante documenten gearchiveerd worden bij de desbetreffende transactie in Enterprise One bij de verkoop van onroerende goederen.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
9	Aanscherpen en implementeren contractenprocedure.	In uitvoering
10	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
11	Uitvoeren controle op naleving richtlijnen aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
12	Actualiseren en implementeren AO-procedure Afhandelen van facturen en declaraties.	In uitvoering
Niet belastinginkomsten		
13	Ontwerp en implementatie richtlijnen en processen om te waarborgen dat de procedures efficiënt en effectief verlopen en dat inkomsten volledig worden verantwoord.	In uitvoering
14	Ontwerp en implementatie processen voor de inkomstenstromen van de uitvoerende organisaties GGZ, VZ en AVB.	In uitvoering
15	Introduceren van een geautomatiseerd systeem waarin de inkomsten geregistreerd kunnen worden, rekening houdend met de benodigde functiescheidingen.	Nog niet gestart
16	Ontwerp en implementatie richtlijnen en processen voor kasopnames.	In uitvoering
17	Ontwerp en implementatie richtlijnen en processen in verband met afstorten van de geldmiddelen bij de bank.	Geannuleerd
18	Ontwerp en implementatie richtlijnen en procedures voor de maandelijkse verantwoording aan het Ministerie van Financiën.	In uitvoering
19	Zorgdragen voor controle op juistheid en volledigheid van de inkomsten geregistreerd door Financiën.	In uitvoering
20	Introduceren van een geautomatiseerd systeem waarin de keuringsresultaten geregistreerd kunnen worden, rekening houdend met de benodigde functiescheidingen.	In uitvoering
21	Beperken van de bevoegdheden van de rekenplichtige ambtenaar en het introduceren van adequate interne beheersingsmaatregelen om de werkzaamheden van de rekenplichtige ambtenaar te kunnen controleren.	In uitvoering

Nr.	Deelproject	Status
22	Ontwerp en implementatie richtlijnen en procedures om de juistheid en volledigheid van de registraties, de bijbehorende controles en de toereikendheid van de informatie ten behoeve van de besluitvorming te kunnen waarborgen.	In uitvoering
23	Invullen van de benodigde functies of taken verdelen om (fraude) risico's te mitigeren.	In uitvoering

Bijlage 7 Deelprojecten JUS

Nr.	Deelproject	Status
Financiële vaste activa		
1	Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (5 maanden na balansdatum).	In uitvoering
Materiële vaste activa		
2	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
3	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
4	Implementeren handleiding rekeningschema.	In uitvoering
5	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
6	Zorgdragen dat relevante documenten gearhiveerd worden bij de desbetreffende transactie in Enterprise One bij de verkoop van onroerende goederen.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
7	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
8	Zorgdragen voor naleving en controle op centrale en tijdige indiening van facturen.	In uitvoering
9	Actualiseren en implementeren AO-procedure Afhandelen van facturen en declaraties.	In uitvoering
10	Zorgdragen dat goederen en diensten door een andere functionaris dan de financieel medewerker in ontvangst worden genomen.	In uitvoering
11	Implementeren richtlijnen en procedures archiveren van financiële bescheiden.	In uitvoering
Niet belastinginkomsten		
12	Ontwerp en implementatie processen in verband met vergunnings- en registratierecht (inclusief vaststelling volledigheid opbrengsten).	Geannuleerd
13	Zorgdragen dat boetegelden die worden ontvangen niet als een baat in de financiële administratie Enterprise One opgenomen worden, maar in de balansfeer met als tegenboeking een schuld aan het Criminaliteitsbestrijdingsfonds. Vervolgens dienen deze gelden doorgestort te worden naar het Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	Wacht op controle
14	Ontwerp en implementatie van richtlijnen in verband met registratie van boetegelden.	Geannuleerd

Bijlage 8 Deelprojecten OWCS

Nr.	Deelproject	Status
Subsidies en Overdrachten		
1	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor inkomensoverdrachten.	In uitvoering
2	Ontwerp en implementatie processen, checklijsten en formats voor subsidies.	In uitvoering
Financiële vaste activa		
3	Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (vijf maanden na balansdatum).	In uitvoering
4	Wegwerken van achterstanden in het verwerken en controleren van de studieleningen tot en met eind 2017.	In uitvoering
Materiële vaste activa		
5	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
6	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
7	Implementeren handleiding rekeningschema.	In uitvoering
8	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
9	Zorgdragen dat relevante documenten gearchiveerd worden bij de desbetreffende transactie in Enterprise One bij de verkoop van onroerende goederen.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
10	Aanscherpen en implementeren contractenprocedure.	In uitvoering
11	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
12	Implementeren kwartaalafsluiting (inclusief ouderdomsanalyse).	In uitvoering
13	Zorgdragen voor naleving en controle op centrale en tijdige indiening van facturen.	In uitvoering
14	Actualiseren en implementeren AO-procedure Afhandelen van facturen en declaraties.	In uitvoering
15	Implementeren richtlijnen en procedures archiveren van financiële bescheiden.	In uitvoering
Niet belastinginkomsten		
16	Ontwerp en implementatie richtlijnen, processen en instructies voor alle opbrengst genererende activiteiten van het Ministerie van OWCS.	Wacht op controle
17	Invoeren registratie examenopbrengsten bij ETE.	Afgerond
18	Uitvoeren periodieke controles op volledigheid examenopbrengsten.	Wacht op controle
19	Formaliseren van de dienstverleningsovereenkomsten tussen het Ministerie van OWCS en het Ministerie van Onderwijs op Sint Maarten.	Afgerond
20	Zorgdragen dat facturering van de geleverde diensten en de desbetreffende ontvangsten tijdig en juist plaatsvindt.	Wacht op controle

Bijlage 9 Deelprojecten SOAW

Nr.	Deelproject	Status
Subsidies en Overdrachten		
1	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor inkomensoverdrachten.	In uitvoering
2	Voor alle overdrachten beheersovereenkomsten opstellen die als norm moeten gelden bij het evalueren van de doelmatigheid van de overdrachten.	Nog niet gestart
3	Ontwerp en implementatie processen, checklijsten en formats voor subsidies.	In uitvoering
4	Zorgdragen voor adequate PvEs.	In uitvoering
Financiële vaste activa		
5	Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (vijf maanden na balansdatum).	In uitvoering
Materiële vaste activa		
6	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
7	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
8	Zorgdragen dat financial controllers danwel de financiële medewerkers van de betreffende ministeries hun verantwoordelijkheid dragen voor implementatie van de richtlijnen voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
9	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
10	Implementeren handleiding rekeningschema.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
11	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
12	Zorgdragen voor naleving van en controle op centrale en tijdige indiening van facturen.	Wacht op controle
Niet belastinginkomsten		
13	Ontwerp en implementatie richtlijnen en processen voor het uitreiken van werkboekjes en bedrijfsregistratie.	Nog niet gestart
14	Uitvoeren IT-audit op het huidige systeem waar zowel de <i>general controls</i> als de <i>application controls</i> worden beoordeeld en gerapporteerd in de vorm van aanbevelingen.	Geannuleerd
15	Zorgdragen dat alle uitgegeven documenten door een afdelingshoofd worden gecontroleerd en geautoriseerd en dat deze tweede controle zichtbaar wordt gemaakt.	Wacht op controle
16	Zorgdragen dat Exceloverzichten voorzien worden van een gebruikersnaam en een wachtwoord van de daartoe bevoegde persoon en dat ze op een beveiligde schijf bewaard worden waar de toegang wordt beperkt.	Wacht op controle
17	Periodiek een aansluiting verrichten tussen de theoretische voorraad leges en de werkelijke voorraad leges.	Wacht op controle
18	Ontwerp en implementatie richtlijnen en/of procedures formuleren ten behoeve van de maandelijkse verantwoording aan het Ministerie van Financiën met betrekking tot de geregistreerde inkomsten.	In uitvoering
19	Zorgdragen voor maandelijkse zichtbare aansluiting tussen de ontvangsten conform de bankafschriften en de verantwoorde inkomsten in Enterprise One.	In uitvoering

Bijlage 10 Deelprojecten VVRP

Nr.	Deelproject	Status
Subsidie en overdrachten		
1	Opstellen beheersovereenkomst met ABC.	In uitvoering
2	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor inkomstenoverdrachten.	In uitvoering
3	Voor alle overdrachten beheersovereenkomsten opstellen die als norm moeten gelden bij het evalueren van de doelmatigheid van de overdrachten.	In uitvoering
Financiële vaste activa		
4	Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen conform de Corporate Governance Code (vijf maanden na balansdatum).	In uitvoering
Materiële vaste activa		
5	Ontwikkeling beleid materieel beheer.	In uitvoering
6	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces materieel beheer.	In uitvoering
7	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor activering van kapitaaluitgaven.	In uitvoering
8	Implementeren handleiding rekeningschema.	In uitvoering
9	Ontwerp en implementatie richtlijnen en proces voor desinvestering.	In uitvoering
10	Vaststellen economische en juridische eigendom van woningen in beheer van FKP.	Wacht op controle
11	Zorgdragen dat relevante documenten gearchiveerd worden bij de desbetreffende transactie in Enterprise One bij de verkoop van onroerende goederen.	In uitvoering
12	Inventarisatie en waardering onroerende goederen Land Curaçao.	In uitvoering
13	Registratie onroerende goederen Land Curaçao.	In uitvoering
Verbruik goederen en diensten		
14	Aanscherpen en implementeren contractenprocedure.	In uitvoering
15	Actualiseren en bekend maken richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	Afgerond
16	Implementeren richtlijnen voor het aangaan van financiële verplichtingen.	In uitvoering
17	Implementeren kwartaalafsluiting (inclusief ouderdomsanalyse).	Nog niet gestart
18	Zorgdragen voor naleving van en controle op centrale en tijdige indiening van facturen.	Wacht op controle
19	Actualiseren en implementeren AO-procedure afhandelen van facturen en declaraties.	In uitvoering
20	Implementeren richtlijnen en procedures archiveren van financiële bescheiden.	Wacht op controle
Niet Belastinginkomsten		
21	Ontwerp en implementatie richtlijnen en procedures voor alle opbrengst-genererende activiteiten van het Ministerie van VVRP.	In uitvoering
22	Opstellen beheersovereenkomst voor PAC.	Geannuleerd
23	Vaststellen bedrag voor het gebruiksrecht en separaat opnemen in de begroting en de realisatie hiervan in Enterprise One verantwoorden.	Geannuleerd
24	Verkrijgen duidelijkheid bij het Ministerie van Financiën inzake de verantwoordelijkheid van het Ministerie van VVRP inzake het beheer van de inkomsten en uitgaven van BT&P en afspraken maken inzake de gewenste afstemming tussen het Ministerie van VVRP en het Ministerie van Financiën.	In uitvoering

Nr.	Deelproject	Status
25	Jaarlijks aangaan van een prestatiecontract met BT&P en naleving hiervan waarborgen.	In uitvoering
26	Actualiseren dienstverleningsovereenkomsten en protocollen tussen UO Meteorologische Dienst en de landen Aruba, Sint Maarten en Nederland.	In uitvoering
27	Ontwerp en implementatie toereikende beheersingsmaatregelen in proces keuringen motorrijtuigen.	Wacht op controle

Algemene
Rekenkamer
Curaçao

algemenerekenkamercuracao.cw

info@rekenkamercuracao.cw

+599 9 461 1080

Ansinghstraat 28 Willemstad,
Curaçao